

ERDOĞAN'IN CUMHURBAŞKANLIĞI NE ANLAMA GELİYOR?.. NEREYE GELDİK, NEREYE GİDİYORUZ, NE YAPMALIYIZ?..

Münir Aktolga
Temmuz 2014

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
“TÜRKİYE CUMHURİYETİ”, YA DA “BİRİNCİ CUMHURİYET” NEDİR?	3
PEKİ ŞU AN NEREYE GELDİK, ERDOĞAN'IN CUMHURBAŞKANLIĞI “İKİNCİ CUMHURİYET'İN İLANI” OLAYI MIDIR?	7
NEDEN BİZDE SOSYAL DEVRİM VE TARİHSEL DEVRİM SÜREÇLERİ İÇİÇE GEÇİYOR, NEDEN, YENİ BİR DEVLET YAPISINI İNŞA EDEBİLMEK İÇİN ÖNCE ESKİSİNİ ELE GEÇİRMEK GEREKİYOR?	8
AYNI SİVİL TOPLUM OLUŞUMU DİYALEKTİĞİNİ BATI'DA KAPİTALİZMİN ORTAYA ÇIKIŞINDA DA GÖRÜRÜZ.....	11
OSMANLI-İSLAM ETKİLEŞMESİNİN CERMEN-ROMA-KİLİSE ETKİLEŞMESİNDEN FARKI... 14	14
SİVİL TOPLUMUN OLUŞUMU VE GELİŞME DİYALEKTİĞİ NEREDE VE NASIL BATI'DAN AYRILIYOR.....	17
“MESİYANİK” LİDER KÜLTÜ VE SİVİL TOPLUMUN GELİŞİMİ.....	22
OYUMU NEDEN ERDOĞAN'A VERECEĞİM?.....	23

GİRİŞ

AK Parti'nin cumhurbaşkanı adayı olarak ilan edildiği toplantıda yaptığı konuşmada şöyle diyordu Erdoğan:

“Mülkün sahibi Allah'tır¹. Zaferin sahibi sadece ve sadece Allah'tır.

Bu davayı bu hareketi, bu mücadeleyi, işte bugünlere eriştiren Rabbim'e sonsuz hamdusenalar olsun. Bu davanın bayraktarlığını, sancaktarlığını, hizmetkârlığını yapmış ve ahirete intikal etmiş her bir kardeşime Rabbim rahmet etsin, onlardan razı olsun...

Selçuklu Sultanı Alparslan gibi kefenimizi giyerek mücadeleye soyunduk. Kudüs fatihi Selahaddin Eyyûbi gibi zaferin kılıç ve atlarda değil Allah katında olduğuna inandık. Sen ki, her şeye gücü yetensin. Bu mübarek günde dileğimiz odur ki, bu milleti bir kez daha zaferle müjdele ya Rab.. “Biz Sultan Alpaslan'ın, Fatih Sultan Mehmet'in Yavuz Sultan Selim'in torunlarıyız. Mustafa Kemal'in, Adnan Menderes'in, Necmettin Erbakan'ın mirasçılarıyız.

200 yıl boyunca yerde süründürülmek istenen medeniyeti yeniden ayağa kaldırdık. Bu milletin çocuklarına özgüven aşıladık. Biz bir kapı açtık. Bizden sonra gelecek nesiller bu kadim medeniyeti daha da ileri götürecekler”²..

¹ Bu ifade bize hiç yabancı değil, öyle değil mi!.Son derece doğru, ama, sınıflı toplum koşullarında kullanıldığı yere ve kullanana bağlı olarak da, son derece tehlikeli bir kavramdır bu (Erdoğan'ın bu kavramı ne anlamda kullandığını, bu kullanımın ucunun nerede başlayıp nerede sona erdiğini önümüzdeki süreç içinde göreceğiz!). Örnek mi istiyorsunuz; bütün bir Osmanlı ideolojisi-devlet anlayışı da bu temel üzerine kurulmamış mıdır!.Osmanlı'ya göre de “Mülk Allah'ın” değil mi idi; ama tabi, yeryüzünde onun “gölgesi-temsalcisi” Devlet-Sultan olduğundan, “Allah'a ait olan mülke tasarruf yetkisinin Devlete-Sultana ait olduğunu” da kabul eder Osmanlı hukuku!..Bu konuda daha geniş açıklamalar için bak: <http://www.aktolga.de/m50.pdf>

²<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/26719347.asp>

Konuşmayı dinlerken beni çok duygulandırdı Erdoğan!..Onu neden tutuyor bu halk biliyor musunuz? Sahte olan hiçbir şey yok onda da ondan! O, bütün bir geçmişin-tarihimizin bugünkü kristalize olmuş şekli sanki..Tarihin derinliklerinden süzülerek gelen, kendi deyimiyle “biz” o! Bu nedenle, halkımız onda kendini buluyor, yok edilen özgüvenini buluyor..Bunu anlayamayanlara yazık gerçekten!..Oryantalist kültür ihtilalinin süzgecinden geçerek kendi özünü kaybetmiş, yeni tipten devşirmeler haline gelmiş olanlara yazık!..

Tekrar Erdoğan'ın konuşmasına dönersek: Şeyh Edebali'nin “insanı yaşat ki, Devlet de yaşasın” düsturunu tekrarlıyor Erdoğan. Tabi o son derece iyi niyetle yapıyor bunu. Tıpkı kuruluş döneminde olduğu gibi “Devletle milletin kucaklaşması gerektiğine”, kendi cumhurbaşkanlığında bunun gerçek olacağına işaret etmek için yapıyor..Devletin milletten koparak onun üstünde bir “vesayet” unsuru haline gelişinin sona ereceğini belirtmek için yapıyor..Ama soruyorum ben size şimdi: “Bu mudur yeni Türkiye”!..”Milletin Devletle kucaklaşarak ona sahip çıkması için” mi veriliyor bunca mücadele?

Bu soruya siz nasıl cevap vereceksiniz bilmiyorum ama, benim için “yeni Türkiye” bu değildir! Bu, belki (en iyimser yorumla) “kuruluş ruhuna” da sahip çıkarak, bir üst düzeyde onu yeniden inşa edebilmek için Devleti fethetmek-“kendi varlığında yok etmek”-anlamına gelebilirdi (inşallah da böyledir!)..Ancak, kim ne derse, nasıl düşünürse düşünsün, sadece “milletin-Devleti ele geçirerek onunla bütünleşmesiyle” yaratılacak bir toplum değildir yeni Türkiye toplumu!!..Böyle bir şey, en fazla (bazı “liberallerin” iddia ettikleri gibi!!) “Devletin el değiştirmesi”, “milletin duruma el koyarak Devlete sahip çıkıp ona gençlik aşısı yapması, onu diriltmesi”(!) anlamına gelebilirdi ki, bu belki yenilenmiş bir Osmanlı'dır-Türkiye'dir, ama “yeni Türkiye” değildir!..

Bütün bu söylenenleri şöyle ifade etmeye çalışalım; eğer eski Türkiye toprağa düşen o tohum ise, Erdoğan'la birlikte bu tohum diyalektik anlamda kendi inkârı olan bitkiye dönüşmektedir o kadar!. Çünkü, dikkat ederseniz, o bitki de halâ eski tohumun içindeki DNA'lara göre ortaya çıkan bir üründür. Ne var ki, o, aynı zamanda, yeni oluşacak meyvaya-tohuma- ilişkin DNA ları yaratacak olan bir geçiş dönemi unsurudur da. İşte, “yeni Türkiye”, bir geçiş dönemi oluşumu olan bitkinin kendini inkâr etmesiyle ortaya çıkacak olan meyvadır-yeni tohumdur!..Nitekim, Erdoğan diyor ki, “sloganımız yeni Türkiye-yeni Anayasa” olacaktır”; inşallah diyelim.. Varolan statükonun inkarını başaran bir Erdoğan kendi yaratacağı geçiş dönemi oluşumunun inkârını da gerçekleştirerek gerçekten yeni Türkiye'nin mimarı olabilecek mi bunu önümüzdeki süreç gösterecek. Ama, aslında şu ana kadar başarılanlar bile, bize yeni sürecin meyvalarının da gene bu zeminden yola çıkılarak toplanabileceğini gösteriyor..göreceğiz!.

“Yeni Türkiye'nin”, ya da “ikinci Cumhuriyet'in” “milletin” varolan “Devletle kucaklaşarak” onu, yani “Merkezi” ele geçirmesiyle öyle birden ortaya çıkıvermeyeceği söyledik!. Bu, yani, “Milletin Devleti ele geçirmesi”-onu zaptetmesi olayı, bizim gibi, tarihsel devrim geleneğiyle sosyal devrim geleneğinin içiçe geçtiği ülkelerde yeni bir toplum doğuşunun (yani sosyal devrimin) olmazsa olmaz bir ön koşulu-aşaması olarak ortaya çıkmaktadır. O kadar ilginç bir durumdur ki bu, bunun (yani, yeni bir toplumun inşası sürecinde, varolan eski topluma ait devletin sivil toplum güçleri tarafından aşağıdan yukarıya doğru bir hamleyle ele geçirilmesi olayının) hiçbir şekilde,

yukardan aşağıya doğru toplum mühendisliği faaliyetiyle devleti ele geçirip, pozitivist anlamda yeni bir toplum inşa etme çabasıyla karıştırılmaması gerekiyor!.Bizimki gibi, barbarlığın orta aşamasından fetih yoluyla devletleşerek yerleşik toplum haline gelen toplumlarda, Batı' topluluklarının tarihsel gelişme süreci içinde ortaya çıkan, içinde sivil toplumun oluştuğu (Kent-Site gibi) "ikinci yapıların"³ bulunmaması ("Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesi-temsalcisi" konumunda olan Sultan'ın temsil ettiği tekçi-merkeziyetçi yapının buna imkan vermemesi) sosyal devrim sürecinde, önce, mevcut sistemin içindeki olanakları kullanarak devleti ele geçirme aşamasını zorunlu bir ön koşul-basamak haline getirmektedir. "Kent-Site" gibi, varolan yapının içinde gelişme olanağı bulan otonom bir "ikinci yapı" ortaya çıkamayınca, mevcut sistemin içinde eskiye ait diğer sistem karşıtı unsurlarla birlikte gelişen yeni toplumun güçleri, önce, birlikte hareket ettikleri eski yapıya ait bu muhalif unsurlarla birlikte varolan yapıyı ele geçirmek için eskinin olanaklarını sonuna kadar kullanmak zorunda kalmaktadır.. Devrimin ikinci aşaması, yani yeniye ait güçlerin eskinin güçlerinden ayrışarak yeniyi inşaaya başlamaları süreci ancak bunu takip eden yeni bir süreç içinde ortaya çıkacaktır..

Bu çalışmanın konusu ve amacı, Osmanlı'dan bu yana Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi sürecinde⁴ (burjuva-halk devrimi sürecinde) "milletin Devletle kucaklaşarak onu ele geçirmesi" anlamına geldiği söylenen Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı olayını mercek altına alarak, buradan günümüze ilişkin sonuçlar çıkarmaya çalışmaktır. Örneğin, şurada bir aydan az bir zaman içinde bir cumhurbaşkanlığı seçimi var önümüzde, ve oyumuzu kimden yana-neden vereceğimizi bilmek zorundayız, öyle değil mi?.

"TÜRKİYE CUMHURİYETİ", YA DA "BİRİNCİ CUMHURİYET" NEDİR?

Yıl 2007, gündemde Cumhurbaşkanlığı seçimi var. Hani o, "Cumhuriyet Mitinglerinin" falan olduğu zamanı, "M.Kemal'in askerlerinin" ortalığı birbirine kattıkları zamanı kastediyorum!..O dönemde şöyle yazmışız:

"Daha önceki çalışmalarda "Birinci Cumhuriyet'in", yani 1920'lerde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin, bir sistem olarak, Osmanlı'nın "modernleştirilmiş" devamı olduğunu söylemiştik. Osmanlı gibi, bu sistem de "Merkezde" bulunan "Yönetenlerle", "Çevre" olarak adlandırılan "Yönetilenlerden" oluşan merkeziyetçi bir sistemdir. Merkezi elinde tutan "Yönetenler", Osmanlı'da olduğu gibi burada da gene "asker-sivil Devlet sınıflarıdır". "Yönetilenler" ise, Osmanlı'nın "Reaya", ya da "Halk" diye adlandırdığı geniş halk kitleleridir"⁵.

"Her iki toplumda da, sistemin elementlerini oluşturan insanlar, kendi varlıklarını özgür bireyler olarak üreten "vatandaşlar"⁶ olmadıkları için, burada "Devlet" de "vatandaşların"

³ Bu kavram Şerif Mardin'e aittir..

⁴ <http://www.aktolga.de/m36.pdf>

⁵ <http://www.aktolga.de/m4.pdf>

⁶ Antika toplum insanların "özgür vatandaşlar" haline getiren kapitalist üretim ilişkileridir.

iradelerini temsil eden, aşağıdan yukarıya doğru bir örgütlenme değildir. “Devlet” ve “Devleti kuran irade”dir hep önce gelen. Yani, “Devleti” yaratan vatandaş değildir; önce “Devlet” vardır ve bu “Devlet”, kendisine bir “halk”, bir “ulus” yaratmaya çalışmıştır⁷!. Bu nedenle, ancak “Devlet” varsa, varolduğu için, varolabilme şansına-hakkına sahip insanlardan oluşur bu tür sistemler”.

Daha sonra devamla şöyle demişiz:

“İKİNCİ CUMHURİYET” NE DEĞİLDİR”?

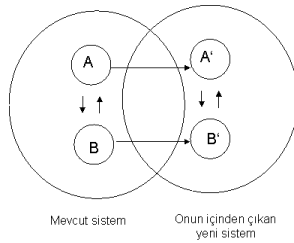
“Peki, “İkinci Cumhuriyet”-Demokratik Cumhuriyet- nedir? Sistemin-“Birinci Cumhuriyet’in” içindeki “Yönetilenler’in”-yani “Çevreyi” oluşturanların- aşağıdan yukarıya doğru bir hamle-“devrim”- yaparak “Merkeze” yönelmeleri, onu ele geçirmeleri olayı mıdır? Yani, “İkinci Cumhuriyet”, sistemin (1920’lerde kurulan Cumhuriyet’in) içinde, onun “zıttı” olarak varolan unsurların (“Çevre’nin”), iktidara gelerek “Devleti” ele geçirmesi, onun yerine İslamcı-geleneksel yeni bir devlet kurması olayı mıdır?”

“İkinci Cumhuriyet düşmanı “Ulusalçılara” sorarsanız öyle! “Cumhuriyeti”, “devrimleri” onlar temsil ettikleri için, kendilerinin dışında kalan “Çevre’nin” “Devleti ele geçirmesi” (“Devletin en son kalesi olan Cumhurbaşkanlığı’nı” alması) olayı da, onlar için, bir “karşı devrim” olayı olarak “İkinci Cumhuriyet’in” ilanı anlamına geliyordu! Kafaları eski topluma göre programlanmış olduğu için, “Merkez” olarak bir kendileri vardı ortada, bir de “Çevre” denilen o “gerici”- “İslamcı köylüler”!. Bu durumda, “Demokratik Cumhuriyet”, ya da “İkinci Cumhuriyet” de, “Çevre” denilen “gerici”- İslamcı köylülerin “karşı devrimini” ifade eden bir kavramdan daha öteye gidemiyordu! Birinci Cumhuriyet’in-eski Türkiye’nin insanların ufkunu bu kadarı!.”

“İşin ilginç yanı, böyle bir mantığın, toplumu tersine çevirerek yapılacak bu türden bir “devrim-karşı devrim” anlayışının klasik sol ideolojiye-dünya görüşüne de uygun düşüyor olmasıydı! Zaten Türkiye’de “Solcularla”-“liberallerle” “Ulusalçıları” birleştiren ideolojik-felsefi temel de buradan kaynaklanıyordu ya! “Diyalektik Materyalizme” göre, “her şey kendi içinde kendi zıttıyla birlikte varolduğu için, gelişme, ilerleme denilen şey de sistemin kendi içinde yarattığı zıttına dönüşmesiyle gerçekleşiyordu!.. İşte, “kapitalizmden sosyalizme geçilirken”, “sistemin kendi içindeki diyalektik zıttı” olarak işçi sınıfının oynadığı rolü, burada da şimdi, “Çevre”-ve “Yönetilenler” olarak “İslamcı halk kitleleri” oynuyorlardı..”⁸

Gene şöyle yazmışız o zaman:

“İKİNCİ CUMHURİYET NEDİR, DEVRİM NEDİR”?

⁷ Aslında sadece bu ifade bile yetiyor herşeyi anlatmaya! 1920’lerde kurulan Devlet-Cumhuriyet- tarla ya atılan bir tohum gibidir; “çağdaş medeniyet (yani kapitalist medeniyet) seviyesine erişmek” için yola çıkan bir oluşumdur bu. Bir tohum nasıl gelişip kendini inkâr ederek yoluna devam ediyorsa, İkinci Cumhuriyet de aynı şekilde Birincisinin inkârı olarak doğacaktır..

⁸ O kadar ilginç bir durum ki bu!. Daha önce kendisini “solcu”-“Marksist” olarak nitelendiren bazı modern-Jöntürk aydınlarını, bu kez de AK Parti’ye-Erdoğan’a (hem “solculukla” hem de İslamla bağdaşan) yeni tipten bir ideoloji yaratma çabasına sokan da bu dünya görüşü-“devrim” anlayışı değil midir!..

“Yukardaki şekil, bir durumdan bir başka duruma geçişin (devrimin) resmidir! Siz bunu, “Birinci Cumhuriyet’in” “İkinci Cumhuriyet’i” doğuruşunun resmi olarak da anlayabilirsiniz! Şekilden de anlaşılacağı gibi, bir durumdan bir başka duruma geçiş, yani “devrim” olayı, öyle varolan sistemin içindeki karşıt kutbun (şekilde B) sistemi temsil eden egemen unsuru (şekilde A) alaşağı etmesi ve onun yerine geçerek kendi sistemini kurması olayı değildir! A ve B bunların her ikisi de kendi aralarında kurdukları üretim ilişkisiyle birbirlerinin varlık şartı olan, biri olmadan diğersinin de olamayacağı, belirli bir toplum biçimine özgü izafi gerçekliklerdir. Devrim ise, mevcut sistemin içinde gelişmeye başlayan ve yeni bir üretim biçimini-üretim ilişkilerini temsil eden yeni bir toplum biçiminin (şekilde A’B’ olarak gösterilmiştir), bu gelişmenin belirli bir noktasında, tıpkı bir çocuğun doğması, ya da, kabuklarını kırarak dışarı çıkmış bulunan bir civcivin kendi ayaklarının üzerinde durur hale gelmesi olayıdır. Yukardaki şekilde AB sistemini “Birinci Cumhuriyet” olarak düşünürsek, “İkinci Cumhuriyet”, “Birinci Cumhuriyet’in” içindeki bir unsur olan “Çevrenin” (şekilde B) egemen devlet sınıfını alaşağı ederek onun yerine kendi İslamcı düzenlerini kurması olayı değildir! “İkinci Cumhuriyet”, ya da Demokratik Cumhuriyet, bir AB sistemi olarak Birinci’nin içinde gelişen A’B’ sisteminin Birinci’nin içinden doğuşu olayıdır”.

“BİRİNCİ CUMHURİYET NEDEN OSMANLI’NIN BİR DEVAMIDIR?”.

“Bir örnekle konuyu biraz daha açalım ve önce Cumhuriyet’in (yani 1920 lerde kurulan “Birinci Cumhuriyet’in”) neden Osmanlı sisteminin bir devamı olduğunun üzerinde duralım:

Toprağa bir buğday tanesi düştüğü zaman bu sürecin sonunda ortaya neyin çıkacağı genel olarak bellidir! Bir buğdaydan gene buğday çıkar! Niye? Çünkü, buğdayın kendini inkarı süreci (onun toprağa düştüğü andan itibaren başlayan süreç), çevreden gelen etkilerin (madde-enerji-informasyon şeklinde) buğdayın içindeki bilgiyle (onun DNA larında kayıtlı olan bilgiyle) işlenmesine-değerlendirilmesine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bir buğday tanesinin filizlenerek bitki haline gelmesinin özü-diyalektiği budur”.

“Bir buğday tanesinin toprağa düştüğü zaman başına gelenler, bütün sistemler için geçerli olan evrensel inkâr-varoluş mekanizmasının özgül bir biçimidir. Her sistem (bu ister biyolojik bir sistem olsun, ister bir toplum) bu şekilde, çevreden gelen madde-enerjiyi-informasyonları kendi içinde sahip olduğu bilgiyle değerlendirerek-işleyerek-değerlendirirken-işlerken varolur”.

“Burada altını çizmek istediğimiz nokta, bir sistemin bilgi temelini onun niteliğini-kimliğini-belirleyen esas faktör olduğudur. Çevreden gelen etkilere karşı oluşturulacak cevapların tamamen bu bilgiye bağlı olduğudur. Öyle ki, bu bilgi (bilgi temeli) değişmediği sürece o sistem de niteliksel olarak değişmez”.⁹

“Nasıl ki bir buğday tanesinin bilgi temeli onun içindeki DNA larında kayıt altında tutulan bilgilerden oluşuyorsa, bir toplum söz konusu olduğu zaman da bu bilgiler toplumsal üretim süreci esnasında insanlar arasında kurulan ilişkilerle kayıt altında tutulurlar. Yani, toplumsal planda DNA lar üretim ilişkileridir. Neyin, nasıl üretildiğine ilişkin bilgiler, görev bölüşümleri vs. üretim süreci içinde insanlar arasında kurulan ilişkilerle kayıt altında tutulurlar. Bu nedenle, üretim ilişkileri değişmediği sürece bir toplumun yapısı da değişmez”.

⁹ Tabi burada sistemin kendi içinde geçirdiği evrim sürecini dikkate almıyoruz. Elbette ki hiçbir şey olduğu gibi kalmaz, herşey sürekli bir değişim (öğrenerek, bilgi temelini geliştirerek değişim) içindedir; ama bu değişim, belirli bir noktaya gelene kadar sistemin içinde gerçekleştiğinden, bu süreç boyunca sistemin esas niteliği aynı kalır.

“Biyolojik sistemlerde sistemin bilgi temelini-yani onun DNA larında kayıtlı olan bilgilerin nasıl değiştiğini biliyoruz. Peki bir toplum söz konusu olunca nasıl değişiyor bu bilgiler? Cevap yukardaki açıklamaların içinden çıkıyor: Üretim ilişkilerinin değişmesiyle. O halde, insanlar arasındaki üretim ilişkileri değişmediği sürece toplumları değiştirmek de mümkün değildir. Toplumsal değişim demek, toplumsal üretim ilişkilerinin değişimi demektir. Çünkü her toplumsal yapı (ve buna uygun bir üst yapı), belirli bir bilgiyi kayıt altında tutan belirli bir üretim ilişkileri sisteminin maddeleşmiş halidir”.

“Şimdi soruyoruz! Osmanlı'nın yıkıntıları üzerinde kurulan Cumhuriyet-Cumhuriyetimiz-Osmanlı'nın içinde gelişen yeni bir üretim biçiminin sonucu muydu? “Cumhuriyet” adı altında oluşan yeni toplum, yeni bir üretim ilişkileri sistemini mi temsil ediyordu? Tabii ki hayır! Osmanlı kendini nasıl üretiyorsa “yeni” toplum da gene öyle üretiyordu. Osmanlı toplumundaki üretim ilişkileri nasılsa yeni toplumdakiler de öyleydi. İşte, “Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı'nın bir devamı olarak kurulmuştur” derken kastedilen budur. Bu, Atatürk Cumhuriyetini karalama çabası, ya da bir eleştiri falan değildir! Objektif bir gerçeğin tesbitidir. “Niye Cumhuriyet kuruldu, keşke kurulmasaydı” falan da denilmiyor bununla!! Tam tersine, M. Kemal ve arkadaşlarının kurduğu Cumhuriyet bir tür tarihsel devrim olayıdır. Osmanlı tarihinin derinliklerinden gelen tarihsel devrim geleneğimize göre gerçekleşmiştir. Üstelik, iyi ki de gerçekleşmiştir! Eğer biz şimdi daha demokratik, daha ileri bir toplum biçimi olarak İkinci bir Cumhuriyet'ten bahsedebiliyorsak, bu ancak “Birinci Cumhuriyet'in” sonucudur. O olmasaydı neyi tartışıyor olacaktık şimdi! Toprağa düşen buğday tanesidir o”!

“Burada altı çizilmesi gereken nokta şudur: Her yeni toplum biçimi, yeni üretim tekniklerinin, yeni üretim biçimlerinin ortaya çıkmasına paralel olarak, varolan eski toplumun içinde gelişmeye başlar. Yeni bir toplum biçiminin ortaya çıkışı tıpkı ana rahmine düşerek orada gelişen bir çocuğun gelişmesi gibidir. Nasıl ki hamile kalmadan doğurmak mümkün değilse, toplumsal planda, kendi içinde yeni bir toplum biçimini geliştirmeden kendini üretmek de mümkün değildir!

Osmanlı devlet anlayışının hüküm sürdüğü Osmanlı toplumu ise, bütün diğer antika toplumlar gibi kısır bir toplumdur. Kendi kendini üretme yeteneğinden yoksundur. Şüphesiz orada da Toplumsal planda doğurucu-yaratıcı rolünü üstlenecek bir anne vardı, ama, sistemin egemen unsuru olan merkezi otorite hiçbir şekilde kendisine rakip olabilecek başka bir alternatifin-sivil toplumun- ortaya çıkmasına olanak tanımıyordu. **5. Çalışma'da bu konuyu bütün boyutlarıyla incelediğimiz için¹⁰ burada işin ayrıntılarına girmiyoruz. Sonuç ortadadır: Osmanlı toplumu, feodal Ortaçağ Avrupasında olduğu gibi, kendi içinde otonom bir sivil toplumun gelişmesine olanak tanımamıştır. Bu yüzden de, Avrupa ülkelerinde olduğu gibi bir sosyal devrimle kendini üreterek, yeni, kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu bir toplum haline gelememiştir”.**

“M.Kemal ve arkadaşlarının “Devleti kurtarma” operasyonu işte tam bu noktada ortaya çıkar. Onlar, tam, Devlet-toplum can çekişirken, dağılmak üzereyken antika tarihimizin derinliklerinden gelen bir tarihsel devrim mekanizmasını işleterek “Devleti kurtarmaya” çalışırlar; yukardan aşağıya doğru “yeni bir Devlet” kurarak yeni bir toplum inşa etme çabasına girişirler”.

“Eskiden bu işi uç beyleri falan yaparmış! İbni Haldun uzun uzun anlatır bu işin diyalektiğini! Kenarda köşede kalan bir uç beyliği çıkarmış ortaya, elinde kılıcıyla sil baştan toplumu yeniden düzene sokar, **Devleti o ilk kuruluş dönemlerindeki diri haline döndürmeye çalışmış!** M.Kemal ve arkadaşları öyle uç beyleri falan değiller tabii!. Elinde kılıçla ortaya atılan barbarlar değiller onlar!!. Onlar, sadece, o geleneğe sahip çıkarak belirli bir tarihsel devrim mekanizmasını işletiyorlar, Batıya bakarak sahip oldukları bilgilere göre toplumu

¹⁰ www.aktolga.de [5]

yeniden inşa işine girişiyorlardı!. Ancak, sistemi yeniden organize etme işine girişirken sahip oldukları bilgiler sistemin kendi içinde, iç dinamikleriyle ürettiği bilgiler olmadığı için, onların bu çabaları yoğurt yapmak için göle maya çalmaya benziyordu! Batı'dan aldıkları bilgileri kullanarak Osmanlı artığı toplumdan “çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmış yeni bir toplum” yaratmak çabasıydı onlarınki. Nedir bu şimdi? Bu bir sosyal devrim falan değildir. Bu, değişik türde bir tarihsel devrim olayıdır. Yukardan aşağıya bir mühendislik faaliyetiyle toplumu “çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırma” çabasıdır. Ve ancak ulaşılacak istenilen bu hedeften dolayıdır ki göreceli anlamda “ilerici” bir çabadır. **Çünkü, bu arada-bu dönemde-başkaları da başka türden tarihsel devrimler yapmaya kalkmışlardı!** “Kapitalist olmayan yoldan” sosyalizme ulaşma çabalarını, Baas deneylerini ve daha birçok “devrimci darbeleri” falan kastediyorum! Ne oldu bunlar sonra peki? Ve neden hiçbirisi ortaya koydukları hedefe ulaşamadılar da M.Kemal ve arkadaşlarının çabaları başarıya ulaştı? Çok basit! M. Kemal ve arkadaşlarının ulaşmak istedikleri “kapitalist medeniyet seviyesi” tarihsel gelişme süreci açısından-üretici güçlerin gelişmesi açısından- gerçekçi bir hedefi, ulaşılması mümkün olan bir hedefti de ondan. Yani öyle, ne olduğu belli olmayan bir toplum modelinin falan peşinde koşmuyordu onlar. İçinde yaşadıkları toplumu (pozitivist bir anlayışla) önderindeki örneklerle göre yeniden şekillendirmeye çalışıyorlardı. İşte “İkinci Cumhuriyet” o çabaların, kapitalist bir toplum yaratmak amacıyla tarlaya ekilen o tohumun (“Birinci Cumhuriyet’in”) ürünüdür. M. Kemal ve arkadaşlarının ilan ettikleri “Birinci Cumhuriyet” kendi içinde “İkinci Cumhuriyet’e” hamile kalan bir geçiş toplumdur. Onun tek amacı, varoluş gerekçesi “çağdaş medeniyet seviyesine”, yani kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu demokratik bir cumhuriyete ulaşabilmektir. “İkinci Cumhuriyet” ise, işte tam olarak Birincisinin ulaşmak istediği o hedeftir-“çağdaş medeniyet seviyesidir”.

PEKİ ŞU AN NEREYE GELDİK, ERDOĞAN'IN CUMHURBAŞKANLIĞI “İKİNCİ CUMHURİYET’İN İLANI” OLAYI MIDIR?..

AK Parti'nin Cumhurbaşkanı adayı olarak ilan edildiği toplantıda bakın başka neler söylüyor Erdoğan:

“Şu anda eski Türkiye'nin parametreleriyle hareket eden, milletin karşısında devleti temsil eden muhalefet partileri en başta kendilerini inkar etmektedirler. Bunlar siyasetin içindeymiş gibi görünüp siyasetin dışında durduklarını söylüyorlar. Bu partiler “siyaset dışı bir Cumhurbaşkanı” derken eski Türkiye'nin ruhunu geri çağırabileceklerini sanıyorlar. Bunlar, 'Cumhurbaşkanı tarafsız olsun' derken Cumhurbaşkanı devletin tarafında milletin karşısında olsun demek istiyorlar. Ama bu dönem artık kapanmıştır, millet meseleye el koymuştur. Meclisi seçen, hükümeti belirleyen millet 10 Ağustos'tan itibaren inşallah Cumhurbaşkanını da doğrudan seçecek kendi hür iradesiyle belirleyecektir. İnsanı yaşatmayan devlet payidar olamaz. İnsanıla arasına mesafeler koyan bir devlet adil bir devlet olamaz¹¹. Türkiye'de 27 Mayıs 1960 müdahalesinin bir izi daha inşallah siliniyor. Cumhurbaşkanlığının milleti temsil eden bir makam haline dönüşmesiyle Türkiye vesayet zincirinin en önemli halkasından kurtuluyor. Eğer milletim takdir eder ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 12. Cumhurbaşkanlığına bu kardeşinizi getirirse şunu herkesin bilmesini istiyorum; devlet ile milleti kucaklaştıran milletin

¹¹ Bakın, ilk bakışta insanın dikkatinden kaçiveriyor!. “Devletin payidar” olmasından, “adil” olmasından bahsediyor Erdoğan..yani, ”insanı yaşat ki Devlet de yaşasın” anlayışından yola çıkıyor!..Nedir bütün bunların anlamı? Sakın bütün bunları küçümsediğim falan sanılmasın!..sadece şunu demek istiyorum: Devrim, yönetilenlerin mevcut Devleti ele geçirmeleri-onu fethetmeleri olayı değildir. Tamam, bizim gibi ülkelerde bu, sosyal devrimin bir ön koşulu olarak karşımıza çıkıyor, zaten bu yüzden de onu-Erdoğan'ı- destekliyoruz; ama, şunu da bilelim ki, devrim yolunda atılması gereken adımların hepsi bu kadar değildir..Yani, Devleti ele geçirin-Erdoğan Cumhurbaşkanı olunca- herşey olmuş bitmiş olmuyor! İşte, “evet ama yetmez”in-“eleştirel desteğin” anlamı budur..

çıkarlarını gözeten, milletin ve demokrasinin tarafını tutan bir cumhurbaşkanı seçilmiş olacaktır”¹².

Evet, ne diyorsunuz, “İkinci Cumhuriyet” bu mudur, “Devletle milletin kucaklaştığı”, milletin-yani Yönetilenlerin-Devleti ele geçirerek, onunla bütünleşerek yarattıkları bir toplum biçimi midir”?

Bu sorunun cevabını şu ana kadarki açıklamalarla vermiş bulunuyoruz. Evet, 2007 de Gül’ün cumhurbaşkanı seçilmesi olayı da, Erdoğan’ın bu kez halkın oylarıyla direkt olarak cumhurbaşkanı seçilmesi olayı da “İkinci Cumhuriyet”in yaratılması sürecinde birer köşe taşlarıdır; ama o kadar. Çünkü, “İkinci Cumhuriyet” varolan “Devletin ele geçirilmesi”-bu anlamda-2milletin Devletle kucaklaşması” olayı değildir!. Bütün bunlar devrim sürecinin vazgeçilemez aşamalarıdır..

NEDEN BİZDE SOSYAL DEVRİM VE TARİHSEL DEVRİM SÜREÇLERİ İÇİÇE GEÇİYOR, NEDEN, YENİ BİR DEVLET YAPISINI İNŞA EDEBİLMEK İÇİN ÖNCE ESKİSİNİ ELE GEÇİRMEK GEREKİYOR?

Bütün mesele tarihsel gelişme sürecinin içinde gizlidir. Batı toplumlarının tarihsel gelişme çizgisiyle Osmanlı-Türkiye toplumunun tarihsel gelişme çizgisi arasındaki fark bunların gelişme diyalektiğine de yansıyor..Aslında, her iki durumda da, görünüş açısından aynı noktadan başlıyor süreç. Cermenler Batı Roma’yı fethederek devletleştirirken, Osmanlı da Doğu Roma’yı (Bizans’ı) fethederek işe başlıyor. Ama o kadar; daha sonra her şey değişiyor..tarihsel olarak farklı gelişme çizgileri, sivil toplumun oluşumunda farklı iki yol çıkıyor ortaya. Bu konuyu daha önceki çalışmalarda bütün ayrıntılarıyla ele aldığımız için burada sadece (konuyla ilişkisi açısından) varılan bazı sonuçları özetlemekle yetineceğim¹³.

Batı toplumlarının tarihsel gelişme dinamikleri-buralarda sivil toplumun oluşumu- Cermenlerle Roma’nın ve Hristiyanlığın etkileşmesi sonucunda ortaya çıkıyor demiştik. Bakın Engels nasıl açıklıyor bu etkileşmeyi ve sonuçlarını:

“Roma illerinin efendisi haline gelen Cermen halkları, fethettikleri yerleri bir düzene koymak zorundaydılar. Ama, Romalı kitleler ne gentilice gruplar içine kabul edilebilirlerdi, ne de bu gruplar aracılığıyla egemenlik altına alınabilirlerdi. Her şeyden önce, çoğu yerlerde varlıklarını sürdüren yerel Roma yönetim organlarının başına Roma devleti yerine geçecek bir şey koymak gerekiyordu, ve bu da ancak bir başka devlet olabilirdi; öyleyse, gentilice kuruluş organlarının devlet organları haline dönüşmeleri ve bu işin de koşulların baskısı altında çok çabuk olması gerekiyordu. Fatih halkın en önemli temsilcisi askeri şefti. Fethedilen toprakların dış güvenliği olduğu kadar iç güvenliği de onun iktidarının pekişmiş olmasını gerektiriyordu. Askeri komutanlığın krallığa dönüşmesi zamanı gelmişti: bu dönüşüm gerçekleşti”¹⁴..

“Bir kurum, krallığın doğuşunu kolaylaştırdı: askeri bilelikler (Osmanlı’daki “Dirlikler” gibi MA). Daha önce, gentilice örgütlenmenin yanında, kendi hesaplarına savaş yapan özel birliklerin nasıl ortaya çıktıklarını görmüştük. Bu özel birlikler (Osmanlıdaki ülkücü gaziler, ilbler, akıncılar/ M.A) Cermenlerde sürekli örgütler durumuna gelmişlerdi. Belirli bir ün kazanan askeri şef, çevresine gözü ganimette olan bir genç kalabalığı topluyordu; bu gençler ona kişisel bağlılıkla bağlanıyorlardı; şefin de onlara bağlandığı gibi. Şef onların gereksinmelerini sağlıyor, onlara armağanlar veriyor ve onları hiyerarşik olarak örgütlendiriyordu”. **“İşte bu askeri birlikler krallık düzeninin doğuşunda çok önemli bir rol oynamışlardır. Çünkü, bu örgütlerin varlıklarını sürdürebilmeleri ancak sürekli savaşlarla, çapul seferleriyle**

¹² <http://www.sabah.com.tr/Gundem/2014/07/01/basbakan-erdogan-konusuyor>

¹³ <http://www.aktolga.de/m48.pdf>

¹⁴ Engels, F. (1978). “Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni.” Sol Yayınları, Ankara

mümkündü. Ve bu bir amaç haline geldi. Bir bölgede yapacak iş kalmayınca başka bir bölgeye gidiyorlar, aynı çapulu orada sürdürüyorlardı”. “Roma İmparatorluğunun fethinden sonra kralların bu bilelik adamları, köle ve Romalı saray hizmetkarlarıyla birlikte gelecekteki soylular sınıfının başlıca ögelerinden birini oluşturdu”. (Engels, a.g.)

Buraya kadar herşey Osmanlıyla aynı aşağı yukarı. Ama bundan sonra işler değişiyor. Değişiyor, çünkü, tam bu noktada devreye Kilisenin girmesine ve bundan sonra etkileşimin bu üçlü-Kral, soylular ve Kilise- arasında oluşuna şahit oluyoruz!

Kilisenin Cermenlerle tanışması, Roma tarafından resmi devlet dini olarak kabulünden çok öncelere gider. Bu dönemde Hıristiyanlık, bir yandan Roma'nın içini oyar, onu içerden fethetmeye çalışırken, diğer yandan da çevreyi kuşatan barbarlar arasında yayılıyordu. Barbarlarla Hıristiyanlığın ortak bir yanları vardı: Bunların her ikisi de fetihçiydi! Ancak barbarlar sadece Roma'yı fethetmekle meşgulken, Hıristiyanlık, hem Roma'yı, hem de barbarları fethetmekle uğraşıyordu! Cermenler-Hıristiyanlık ilişkilerini şöyle ifade edebiliriz: Cermenler Roma Devleti'yle boğuşurlarken Hıristiyanlık da Roma'yla boğuşuyordu. Bu nedenle aralarında bir yakınlaşma ortamı oluşmuştu. Bu ortamdan faydalanan Hıristiyanlık, misyonerler aracılığıyla barbarların arasına girdi. Ama olay bu şekilde tek yanlı, sadece Kilise'nin “saf temiz barbarları işfali” olayı değildir! Hıristiyanlarla, Kiliseyle ilişkiler barbarlar için de çok önemliydi. Esas düşmanın içinde, gittikçe güçlenen bir müttefikle ilişki içinde olmanın avantajları açıktı. Hele hele, Roma'nın Hıristiyanlığı devlet dini olarak kabulünden sonra, Hıristiyanlığı bir din olarak kabul etmek, kilisenin ideolojik etki alanı içine girmek Cermenler (özellikle de Cermen şefler) için daha da avantajlı hale gelmişti. Hıristiyanlığı kabul etmekle, Roma Devleti içinde büyük bir güç odağı haline gelmiş bulunan Kiliseyi arkalarına alarak Roma Devleti'nin karşısındaki pozisyonlarını daha da kuvvetlendirmiş oluyorlardı. Ama bu durumdan Roma Devleti de memnundu! Onun amacı da zaten, onlara toprak vs. vererek onları yerleşik toplum haline getirmek, kendisi için bir tehlike olmaktan çıkarmaktı. Bu politika, kilisenin politikasına da uygundu. Böylece, Roma Devleti-Kilise-Cermenler etkileşmesinde, etkileşmeye katılan bütün tarafları buluşturan ortak nokta bulunmuş oluyordu.

İşte, bütün bir Ortaçağ'ın üzerinde yükseldiği-daha sonra adına FEODALİZM denilen zeminin oluşum süreci budur. Ama bu zemin ilerde, Ortaçağ'ın içinden çıkıp gelecek olan kapitalizmin üzerinde yükseleceği-onu yaratacak olan sivil toplumun üzerinde yükseleceği- zemin de olacaktır. Dikkat ederseniz burada güç-iktidar bölünmüştür. Önce, Kral'la Kilise arasındadır bu bölünme; sonra da, bu ikisi arasındaki çelişkiden yararlanarak araya giren ve otonom bir üçüncü güç olarak kendini kabul ettiren soylular girer devreye.

“Sivil toplum” kavramı Batı'da kapitalizmin gelişim süreci içinde ortaya çıkar. Halbuki aynı diyalektik daha önce feodal toplumun gelişme sürecinde de devrededir. Ama bu zaten verili bir koşul olarak görüldüğünden o zaman kimse bunun üzerinde durmaz. Düşünün, bugün adlarına “soylular” deyip geçiverdiğimiz o feodaller de aslında o zamanın devrimci unsurları oluyorlardı. Bir yanda köleci bir Roma, öte yanda ise Cermen barbarları..Feodaller, bu etkileşim diyalektiğinin ortaya çıkardığı dönemin sivil toplumunu yöneten devrimci unsurlardı o zaman..

Peki nasıl olmuştu da bunlar, Kralın temsil ettiği, Kilisenin de önemli bir güç olarak devrede olduğu o yapı içinde otonom bir güç olarak kendilerini kabul ettirebilmişlerdi?

Cermenler-Roma etkileşmesinin sonucunda ortaya çıkan “Büyük Karl’ın” başında olduğu o devleti “Büyük Roma Cermen İmparatorluğunu” düşünelim. Tamam bunun da adı “İmparatorluktu”, ama burada dünyevi ve uhrevi otorite bölünmüş durumdaydı. Yani o “Büyük Karl”, hiçbir zaman “Tanrı’nın yeryüzündeki gölgesi-temsilcisi” sıfatına sahip olamamıştır. Nasıl olsun ki, yanı başında Kilise durmaktadır ve Tanrısal otoritenin temsilcisi olma sıfatı ona aittir!.

İşte bütün mesele buradan, gücün-iktidarın bu bölünmüşlüğü olayından kaynaklanıyor. Soyluların bir sivil toplum gücü olarak ortaya çıkararak feodal bir yapıyı oluşturabilmelerinin sırrı buradadır..Kralla Kilise arasındaki çelişkilerden yararlanan soylular, Krala karşı Kiliseyle ittifak yaparak kendilerini otonom bir üçüncü güç olarak kabul ettirmeyi başarırlar. Sistemin içinde, mevcut yapıya eklenen otonom bir “üçüncü unsur” olarak devreye girerler..

Avrupa’da politika sahnesinde yer alan bütün güçlerin politikaları hep bir dengeye dayalıydı: Kral, feodallere karşı Kiliseyle işbirliği yaparken, Kiliseyi Avrupa’nın en büyük mülk sahibi feodal haline getirmişti. Feodaller de bazen krala karşı Kiliseyle, bazen de Kiliseye karşı kralla işbirliği yaparak ayakta kalabiliyorlardı. Ve bu, gücün dağılması olayı, herkesin çıkarınaydı. Çünkü herkes, kendi varlık şartını bu dengeler içinde buluyordu. Nitekim, daha sonra, sivil toplumun-burjuvazinin doğuşu da gene aynı ortamın ürünü olmuştur. **Osmanlı’nın Anadolu coğrafyasıyla etkileşmesi merkezileşme sonucunu verirken, Cermenlerin Roma’yla etkileşmesi feodalizm sonucunu veriyordu.**

Ne dersiniz, neden işler bizde farklı gelişmişti? Bu konuyu daha sonra daha ayrıntılı bir şekilde incelemeye devam edeceğiz, ama bence, hemen altı çizilmesi gereken esasa ilişkin iki nedeni var bunun:

Birincisi açık, coğrafya..Cermenlerin içinde yaşadıkları coğrafyayla Türklerin içinde yaşamak zorunda oldukları coğrafya arasındaki farklılık.

İkincisi de, antika medeniyetlerle olan ilişki-onlardan etkilenme biçiminin farklı oluşu..

Unutmayalım, Cermenler sadece Roma’yla ilişki-etkileşim içinde iken Türkler, hem Roma’yla -Bizans’la- hem de, İslam aracılığıyla bütün bir Orta Doğu’yla, Mezopotamya’nın antika medeniyetleriyle, hatta daha da ötesi, antika Çin ve Hind medeniyetleriyle bile ilişki-etkileşim içinde bulunuyorlardı. Roma’yla ilişkilerin derinliğine bağlı olarak Avrupa’da bir İngiltere ile kara Avrupası arasındaki gelişme süreçlerinin bile ne kadar farklı olduğuna bakarsak bunun ne anlama geldiği daha iyi anlaşılır. **Sorarım size, kapitalizm neden İngiltere’de daha önce gelişebilmiştir? Neden Kara Avrupası Orta Çağ’ın karanlıkları içinde debelenip dururken İngiltere’de atı alan Üsküdarı geçebilmiştir? “Merkeziyetçilik” deyip duruyoruz, nedir o “merkeziyetçiliğin” ardında yatan? Tanrı adına el konulan o “merkezin” bütün o antika Doğu’da ve bizde Tanrı’nın yeryüzündeki**

gölgesi-temsilcisi konumunda olan o Sultanlarla-Padişahlarla kişileşmesi bir tesadüf müdür?

AYNI SİVİL TOPLUM OLUŞUMU DİYALEKTİĞİNİ BATI'DA KAPİTALİZMİN ORTAYA ÇIKIŞINDA DA GÖRÜRÜZ..

Burada şimdi, Batı'da kapitalizmin oluşumunda ana rahmi rolü oynayan "sivil toplumun"- "Kent" toplumunun nasıl ortaya çıktığına falan girmeyeceğim. Bu konuyu daha önce ayrıntılı olarak ele almıştık¹⁵; ama bu durumda da gene benzer bir diyalektiktir sürece damgasını vuran..

Evet, kentin kuruluş bildirgesi (Urkunde) ya bir kral, bir feodal bey, ya da Kilise tarafından hazırlanıyordu. Kentin kuruluşu için düğmeye basan bu üç otoriteden biriydi. Ama bu, bir çocuğun oluşumunda da böyle değil midir! Anne ve babanın her ikisinin de imzası vardır bu işin altında da!. Peki bu, çocuğun onlardan bağımsız bir varlık olduğu gerçeğini değiştirir mi! Bir civciv de yumurtanın içinde, ondan beslenerek, ama onu inkâr ederek, onun diyalektik inkârı olarak gelişiyor mu! İşte kent de böyledir. Hem feodal sistemin içinde, ona bağlı bir kurumdur o, hem de ondan bağımsızdır, onun inkârıdır.

Kent bir organizmadır, örgütlü bir toplumdur, bir sistemdir. Elementlerini feodal sistemin içindeki sıradan insanlar oluşturamaz kentin. Kent üyesi olmanın, "vatandaş"- "bürger" olmanın belirli özellikleri vardır. "Vatandaş", niteliksel olarak, feodalden ve serften ayrı bir insan tipidir. Herşeyden önce, "özgürdür" o. Ama bu "özgürlük" mutlak bir özgürlük anlamına gelmiyor tabii! Tam anlamıyla feodal bağlardan kurtulma anlamına gelmiyor. Çünkü kent, halâ feodal sistemin içindeki bir oluşumdur. Feodalizmden kapitalizme geçiş aralığında, feodal bağlarla kapitalist bağların içiçe geçtiği bir toplum biçimidir kent.

Döllenmiş bir yumurtadır kent! Ama her döllenmiş yumurtadan civciv çıkar mı? Çıkmaz! Neden çıkmaz? Civcivin çıkması için yumurtanın içinde bulunduğu çevre de önemlidir. Peki nedir o çevre? O çevre, Ortaçağ Avrupa'sının çok kutuplu (gücün dağılmış olduğu) toplumsal yapısıdır. Eğer, Ortaçağ Avrupa'sında da, Osmanlı'daki gibi, gücün tek merkezde toplandığı bir yapı olsaydı, orada da hiçbir şey olmazdı; ne kent gelişebilirdi, ne de daha sonra, kent toplumundan kapitalizme geçilebilirdi! Demek ki, Ortaçağ Avrupa'sındaki toplumsal gelişme diyalektiğini İbni Haldun diyalektiğinden ayıran en önemli faktör toplumsal yapıda gizlidir.

Ortaçağ'ın tarihi, kral-Kilise-feodaller -kent etkileşmelerinin- çekişmelerinin tarihidir dedik. Feodal beylere karşı Kiliseyi destekleyen krallar, İkta (Lehnswesen) sistemi aracılığıyla Kiliseyi en büyük feodal kurum haline getirmişlerdi. Kilise, esas olarak, bu dünyayla değil, öbür dünyayla uğraştığı için, Kilisenin büyük toprak sahibi olması kralları o kadar rahatsız etmiyordu! Önemli olan dünyevi iktidar mücadelesindeki rakiplerinin, feodal beylerin karşısında bir denge unsuru yaratabilmektir. Bütün Ortaçağ boyunca, krallar, düşmanımın düşmanı dostumdur mantığıyla feodallere karşı kent'lerle, kent yönetimleriyle de işbirliği yapmışlardır. Ama sistemin kendi içindeki bu çelişkiler yeni gelişen kentler için de bulunmaz bir ortam yaratıyordu. Feodal beyler her ne kadar birçok kentin kurulmasına öncülük etmişlerse de, onların amacı son

¹⁵ <http://www.aktolga.de/m48.pdf>

tahlilde kendi çıkarlarıydı. Kent biraz gelişip de etrafındaki feodal sınırları zorlamaya başladığında, hemen karşısında o “kent kurucu” feodal beyleri buluyordu. “Buraya kadar” diyordu feodal beyler! Ama işte tam bu noktada da kralla feodaller arasındaki çelişkiler kentlerin imdadına yetişiyordu. Kral, feodallerin karşısında bir denge unsuru olarak kenti, kentin taleplerini desteklerken, feodaller de, kentleri daha çok kraldan yana iterek burunlarının dibinde kendilerine düşman yaratmamak için daha fazla ileri gidemiyorlardı. Kilise de bu denge oyununda yer alıyordu tabii. Kent içinde büyük katedraller, kiliseler inşa ederek, dini öğrenim için buralara akın eden öğrenciler aracılığıyla kent içinde ve yönetimde etkinliğini arttırmaya çalışan kilisenin karşısında kent yönetimleri de boş durmuyorlar, kent içindeki bu yoğunlaşmayı, kilisenin bütün bu çabalarını kentin gelişmesi için bir fırsat haline dönüştürmeye çalışıyorlardı.

Burada sözü Şerif Mardin'e bırakalım isterseniz: **“Kentlerin gelişmesiyle birlikte ticaret de geliştiğinden, kent faaliyeti toplumun tümü için yeni bir zenginlik kaynağı oldu. Feodal asiller de o zamana kadar görmedikleri ve mekanizmasını bilmedikleri bu yeni kaynaktan yararlanmak istediler. Fakat yararlanabilmeleri için tüccarın, küçük esnafın ve üreticinin korunması gerekiyordu. Kentin üretken sınıflarıysa asillere verdikleri yeni imkanların karşılığını almak istiyorlardı. Böylece, asillerle kent ahali arasında bir uzlaşma ortaya çıktı. Kentler, kent hayatının sürdürülmesini mümkün kılacak haklar ve imtiyazlar istediler ve bunları elde ettiler. Bu hakların başta gelenleri, asillerin kent hayatına karışmamaları, kentlerin kendi milislerini (askeri güçlerini) örgütleyebilmeleri, hukuk kurallarının kent duvarları içinde, kentin tayin ettiği şekilde işleyebilmesi ve kendi mahkemelerini kurabilmeleriydi. Bu aşamada ortaya çıkan kent özgürlükleri, Batı tarihsel gelişmesinin en önemli karakterlerinden birini oluşturur. Verilen hakların her birine bir “hürriyet” adını verirsek, belirli bir hürriyet anlayışının kentlerde odaklaşmaya başladığını da hatırlarız. Bu haklar içinde belki de en önemlilerinden biri, kent içinde olgunlaşan gurupların, bu gurubu teşkil eden fertlerden ayrı olarak bir “hükmi şahsiyet” kimliği kazanabilmesi ve bu kolektif kimlikle, kimliğin verdiği savunma kabuğunun arkasına sığınarak iş yapabilmeleriydi” ..”İmtiyazlar sayesinde bir “hükmi şahsiyet” kazanan kentlerin kendileri de bundan sonra kendi kendilerini idare eden birimler olarak geliştiler. Birkaç kent aynı amaçlar etrafında birleşince de Ortaçağ asillerinin hiç beklemedikleri güç kümelenmeleri ortaya çıktı. Asiller, ortaçağdan kalma kurumları, gelişen yeni süreç doğrultusunda şekillendirmeyi kabul etmek zorunda kaldılar..”**

“Başlangıçta, krallar kentlerle birlikte çalışmışlardı.. Kent ahalisinin milli savunma konularıyla ilgilenmesi mümkün değildi. Savunma ve saldırı örgütlenmesinin bir merkezden idare edilmesi gerekiyordu. Eski milislerin yerini milli bir ordu almaya başlamıştı. Kent ahali bu değişikliği desteklemeye hazır ve destekledi de. Ancak krallar bu sayede güçlendikçe kent ahalisinden “hürriyetleri” yavaş yavaş geri almaya başladılar. Böylece Ständesstaat sistemi¹⁶ gittikçe güçlenen bir merkezîyetçi-bürokratik devletler sistemine dönüştü. Fakat kentlere verilen imtiyazların izi Batı Avrupa’da hiçbir zaman tamamen silinmedi. Devlet -feodal devlet- ne kadar güçlenirse güçlensin, üretici sınıfların desteğine muhtaçtı. Yeni devletler kentlilerin iktisadi verimliliğini kısıtlayan uygulamalardan kaçındılar. Orta sınıfların¹⁷ palazlanmasına yol açık bırakıldı. Hatta orta sınıflardan çok fazla fedakarlık istendiği zaman, devletle orta

¹⁶ Ständesstaat’ın sözlük anlamı, „toplumsal sınıfların yasama ve yönetimde temsil edilebildiği devlet şekli”.

¹⁷ Burada „orta sınıf”tan kasıt kent halkıdır. Burjuvazinin önderliğindeki kent toplumdur. Feodal toplumdan kapitalist topluma geçişi gerçekleştiren devrimci güçtür bu.

sınıflar arasında çatışma bile çıktı. İngiltere’de 1640’ların ayaklanması, Fransa’da 1789 ayaklanması, genelinde bu çatışmaların ürünü olarak gösterilir”.

“İktisadi sınıfların devlet birimi içindeki bu özerklikleri bize “sivil toplum”la neyin kastedildiğini anlatır. Ana hatlarını anlattığımız dengede, böylece, a) Devlet dışındaki hayatın akışının garanti altına alınması ve b) İktisadi faaliyetlerin milli hayatın çerçevesi içinde bir özerkliğe sahip olması gibi unsurların belirdiğini görüyoruz”.¹⁸

Ortaçağ Avrupasını göz önüne getiriniz, her ülke bir krallık-bunlar feodal krallıklar-, yani görünüşte merkezi bir yapı var her ülkede; ama kralın temsil ettiği bu merkez zayıf bir merkez. Bir şemsiye-feodal örgüt bu krallık. Bu şemsiyenin içini dolduran ise feodal alt sistemler. Kilise de bunlardan biri, hem de en büyüğü. “Dağınık-ademi merkezietçi- bir sistem” bu. Ama bu sistemin içinde bir başka oluşum daha var: Kent. Kent, feodal sistemin ana rahminde gelişen çocuktur dedik, o, kapitalist toplumun feodal toplum içindeki embriyosudur. Bu anlamda da devletsiz toplumdur kent. “Ständesstaat” sözcüğü bu durumu karşılarsa gerek. Evet, kent toplumu da sınıflı bir toplumdur. Ama, bütün sınıfların temsil edildiği demokratik bir yönetim vardır orada. Kralın temsil ettiği feodal devlet örgütü, ya da feodal beyin kendi egemenlik örgütü, kentin kendi yarattığı bir örgüt-kamu gücü değildir. Kent’in de kendine özgü bir milis gücü vs. vardır, ama kendine özgü bir devlet yapısı yoktur onun. O, daha çok otonom bir oluşum, bir sivil toplum örgütüdür. Bu nedenle kentlerin tarihi, sivil toplumun feodal yapıya ve devlete, egemen otoriteye karşı kendini kabul ettirmesinin tarihidir.

Bu nokta çok önemlidir. Dikkat ederseniz burada sivil toplum, bir devletin sınırları içindeki “halk” değildir!. Sivil toplum, feodal sistemin bağrında gelişen kent toplumdur. Örneğin serfler vs. bunlar da feodal toplumun içindeki unsurlardır, ama bunlar sivil toplum gücü olmuyor. Sivil toplum güçleri, eskinin bağrında gelişen yeni toplumun potansiyel güçleridir.

ŞÖYLE ÖZETLEYELİM: Önce kentler kuruluyor. Kent-feodaller-kral arasındaki etkileşmelerle bir denge sağlanıyor. Ama bu dengenin dinamik-gelişen unsuru kentler. Çünkü onlar üretici güçlerdeki gelişmeyi temsil ediyorlar. Fakat, gelişmenin belirli bir aşamasında, kentin kendi kabuğunu çatlatarak çevreye açılması, diğer kentlerle birlikte daha büyük çapta örgütlenmelere yol açması gerekiyor. Üretici güçlerin gelişmesi, ticaret bunu gerekli kılıyor. Bu aşamada bu türden bir merkezleşme şemsiye örgüt yapısı ihtiyacını ise eski feodal devlet karşılamaya çalışıyor. Bir yandan, feodal beyler-asiller düzeni, yani o “ademi merkezietçi feodal sistem” ortadan kalkmaya başlarken, buna paralel olarak da, tam bu aşamada, krallarla kentler arasında yeni bir anlaşma zemini oluşuyor .

Kral, “devleti”, içi boşalmış bir feodal çerçeveyi temsil ediyor. Kentler ise, feodallerden boşalan yeri dolduran, tablonun içindeki yeni içerik oluyorlar. Bu nedenle, ikisinin de birbirlerine ihtiyaçları var. Kent toplumu genç, dinamik bir toplum, ama henüz daha kendi ayaklarının üzerinde duramıyor. Eski kabuğa halâ ihtiyacı var. Onun koruyucu kanatları altında daha rahat gelişebileceğini düşünüyor. Kralın ise eli mahkum böyle bir işbirliğine. İşte, kral-kent ittifakının esası budur. Kent toplumunu gelişmiş bir sivil toplum gücü yapan da bu ittifaktır zaten. Daha geniş merkezi bir feodal kabuğun içinde daha iyi gelişeceğini düşünen kent toplumu, kralın kanatları altına girerek, ona sığınmış oluyor, ama bu arada da onunla mücadele ederek, bu mücadele içinde gelişmiş sivil toplum haline geliyor. o “Ademi merkezietçi sistem” yerini “merkezietçi bir sisteme” bıraktıkça, yeni oluşan krallık düzeni daha geniş bir ana rahmi oluyordu sivil toplum için. Kral ise, eskinin-var olan merkezin

¹⁸ Şerif Mardin. (1999). “Din ve İdeoloji.” İletişim Yayınları, İstanbul

Şerif Mardin. (1997). “Türkiye’de Toplum ve Siyaset.”, İletişim Yayınları, İstanbul

egemenlik alanını güçlendirmek için, sivil toplumun ve onu oluşturan bireylerin, vatandaşların haklarına kısıtlamalar getirmek istiyordu. İşte, 1789-Fransız ihtilali bu mücadelenin ürünüdür. Batı'da, burjuva devrimi denilen olayın altında yatan zemin budur. Bir yanda eski-feodal düzeni temsil eden devlet-krallık, diğer yanda ise, özgür vatandaşlardan oluşan kent toplumu-sivil toplum. Her ülkede bu sürecin kendine özgü bir gelişim şekli vardır, ama bütün Batı ülkelerinde olup bitenin esası budur. Ya peki bizde?

Evet, şimdi soru şu: Batı toplumlarının bu tarihsel gelişim sürecini biz nasıl yaşadık-yaşıyoruz?

OSMANLI-İSLAM ETKİLEŞMESİNİN CERMEN-ROMA-KİLİSE ETKİLEŞMESİNDEN FARKI..

Başlangıç aynen Cermenlerde olduğu gibidir!. Burada da gene, varlık nedeni fetihçilik olan bir aşiret devletinde, savaşta-fetihlerde kahramanlık gösteren eski yol arkadaşı önemli kişileri savaştan sonra kontrol altında tutabilmek kolay değildir. Devlet-Sultan olmanın ayrıcalıkları olması gerektiğini anlatamazsınız bu eski yol arkadaşlarınıza! Bu nedenle, bu aşamada kendisi de henüz daha "Sultan" haline gelmemiş olan şef, "Dirlikler" (mülkiyeti Devlete ait olan topraklar) vererek ("Miri toprak düzeni bu şekilde oluşur) onları da (resmen olmasa bile fiilen) toprağa bağlamış, devletleşme "suçuna" iştirak ettirmiş, kendisi için bir tehlike olmaktan çıkarmış olur! Ama tabii bütün bunlar yapılırken esas kurala ("mülkün Allaha ait olması" kuralına) hiç dokunmamaya, mevcut sistemin -ve dilin- sınırları zorlanarak, minarenin kılıfına uydurulmasına çalışılır!. Yoksa, Osmanlı sistemin "toprakta özel mülkiyeti" tanımadığı açıktır. Toprak, sistemin (yani toplumun) merkezindeki sıfır noktasını temsil eden "Allah'a aittir". Ama, "Allah adına" "bu dünyada" temsil yetkisini kullanan da onun "gölgesi olan" "Sultan" olduğundan, bazı ilb'lere ("Sipahi") "Dirlik" olarak belirli bir miktar toprak verildiğinde, bu, o kişiye duyulan gentilice "saygıyla" özdeşleştirilerek, "şef" in, yol arkadaşı ilb'leri kendinden ayrı olarak düşünmediğinin, Tanrı'ya ait olan "mülkten" onların da "tasarruf" etmelerini sağlamış olduğunun göstergesi olarak kabul edilir! Nasıl ki şefin kendisi "Allah adına" toprağın "tasarrufu" yetkisine-yani mülkü "temsil yetkisine" sahipse, o, "yoldaşını" da kendisi gibi düşünerek, toprağı ona da bu şekilde "tasarruf" etmesi için vermiş oluyordu!. Yani "esastan" taviz verilmiyor! "Durum", kılıfına uydurularak gerçekleştiriliyordu!

Ama hepsi bu kadar işte; çünkü, Cermenlerle Osmanlı arasındaki kuruluş dönemine ilişkin benzerlik burada sona eriyor!.. Nedenine gelince: Cermenler'den farklı olarak Osmanlı'da söz konusu kişiler ideolojik olarak mutlak bir şekilde "Devlete", Sultana "bağlı" idiler. Bu "bağlılık", ondan -Sultandan- ayrı bir varlığı olmayan insanların "ona" metafizik anlamda "bağlılığı" olayıdır! ¹⁹ Öyle ki, bu durumda Sultan verilen -dağıtılan- "mülklerin" kendisi için hiçbir sorun çıkarmayacağına emindir artık!. İkinci bir nokta da, "verilen" şeyin "sadece toprak" olmasıdır. Toprakla birlikte, Ortaçağ Avrupa'sında olduğu gibi, egemenlik göstergesi olarak yargılama yetkisi, Devlete ait (gümrük vs. gibi) diğer bazı yetkiler-görevler falan verilmiyordu!. Yani, özel mülkiyet sahibi bir feodal olarak, tüzel bir kişiliği falan yoktu bu "Dirlik" sahiplerinin (ya da , Sipahilerin)! Hiçbir hukuku-sahip olma hakkı falan yoktu! Bunlar basit birer memur statüsündeydiler! Sultan, istediği zaman, sorgusuz sualsiz "verdiği" herşlerin hepsini geri alabiliyordu!.

¹⁹ İlkel komün anlayışıyla, bir despotun etrafında örgütlenen antika sınıflı bir toplum anlayışı nasıl bağdaştırılıyor gördünüz mü!! "Minareyi kılıfına uydurmak" anlayışı-diyalektiği budur işte!.. Sınıflı toplum civcivi sınıfsız toplum yumurtasının içinde böyle gelişiyor!.. Bakıyorsunuz, lafta -sözde-hiçbir şey değişmiyor gibi; ama, görüyorsunuz, içerik değişmiş, kullanılan kavramların anlamı, temsil ettikleri gerçeklik değişmiş!.. Ve bunların hepsi, süreç içinde, kimse neyin-nasıl değiştiğinin farkında olmadan oluyor!.. Yani, ortada bu değişimi yöneten bir toplum mühendisi -varlığı kendinden menkul bir merkezi instanz- falan yok!..

Peki neden böyleydi bu; iki toplumun dünya görüşleri arasındaki farklılık nereden kaynaklanıyordu?

Bu sorunun cevabını Osmanlı-İslam-Bizans etkileşmesiyle, Cermenler-Roma-Hıristiyanlık etkileşmesi arasındaki farkta aramak gerekiyor..

İlkinden başlayalım:

Herşeyden önce şu gerçeğin altını çizmemiz lazım: Müslümanlık, Hıristiyanlık gibi sadece bir “din”; antik Roma’ya karşı ayakta kalabilme savaşında ideolojik anlamda bir pasif direniş silahı değildir! O, aynı zamanda, kentten çıkma yukarı barbarlığın kahramanlık çağının devlet kurma ideolojisidir de. Yani Müslümanlık, bir yanıyla, sınıflı topluma geçişte, yeni “duruma” ilişkin, yeni bir denge -düzen yaratma bilgisi- çabası olarak, bir “din”ken, diğer yanıyla da, “devlet” haline gelmenin -devletleşmenin aktif-kurucu ideolojik silahıdır; cihan ticaret yollarını “kafirlerden” temizleme “zorunluluğuyla” karşı karşıya oluşun “cihanşumul”-evrensel ideolojisidir. Devlete ait olmayla, “devletçi” bir ideoloji olmayla, “din” olma özelliği içindedir Müslümanlıkta.

Hıristiyanlık ise, herşeyden önce, Roma işgali altındaki topraklarda doğar. Bir kahramanlık çağı ideolojisi olmayıp, politik olarak, sadece bir direniş, hatta pasif direniş stratejisidir. Onun siyasi yönü bu kadar. Bunun dışında bir din o. Bu dünyada hiçbir umudu kalmayan insanların öbür dünya hayaliyle kendi varlıklarını üretebilme ruh halii..

Bir diğer önemli nokta da, Roma’nın Hıristiyanlığı kabu etmeden çok önceleri kentten çıkma bir sınıflı toplum (köleci bir toplum) olması. Bu, şunun için önemli. Roma, daha sonra, başka çaresi kalmadığı için kabul ediyor Hıristiyanlığı. Öyle ki, Hıristiyanlık “devlet dini” olduktan sonra, bir yandan toplumun içinde devletten ayrı bir kurum olarak (Kilise) örgütlenirken, diğer yandan da, devletin eski köleci örgüt yapısı olduğu gibi kalıyor. Yani, Roma-Hıristiyanlık etkileşmesinin sonunda, sistemin içinde ikili bir yapı ve güç merkezleri oluşuyor. Sonra, Roma devleti Cermenlerle boğuşurken, Hıristiyanlık da, kuzu postuna bürünmüş kurt örneği, usul usul Cermenlerin boynuna medeniyet yularını geçirmekle uğraştığı için, Roma yenik düşerek Cermenler Roma’yı fethedince Kilise bundan hiç zarar görmüyor. Hatta bu zaferden kendine pay bile çıkarıyor! Ve Cermenler de bunu kabul ediyorlar. Çünkü birincisi, onlar zaten Kilise’nin etki alanı içinde bulunmaktadırlar; ikincisi de, Kilise’ye ihtiyaçları vardır. Kentten çıkma bir medeniyet tecrübeleri olmadığı için, başka türlü yerleşik bir düzen kurarak hükmedemezlerdi Roma topraklarında. Böylece, daha işin başında, Kilise, muzaffer Cermen kralının yanı sıra ikinci bir güç odağı olarak çıkar tarihsel devrimden. Cermen devletleşmesi, gücün, iktidarın daha işin başında bölünmüş olduğu böyle bir ortamda gerçekleşir. Kilise’nin ayrı bir kurum olarak varlığı, Ortaçağ Avrupasında oluşacak bütün toplum biçimlerinin toplumsal DNA’sına girer.

Bu durum (yani Cermen devletleşme sürecinde toprakların-mülkün “Tanrı adına” bir değil, iki “sahibi”nin bulunması; biri Kral, diğeri de Kilise), Cermen-Roma-Kilise etkileşmesinin sentezi olarak yeni bir toplum biçiminin -feodalizmin- ortaya çıkmasının da en önemli nedenidir. Devlet kurma noktasında bulunan Cermen Kralı, daha işin başında, bütün mal ve mülküyle Kilise’yi özerk bir kurum olarak tanımak zorundaydı. “Mülk Allahın mıydı”? O zaman Kilise Kral’dan daha yakındı Allaha! Ve eğer “öbür dünyayı” Kilise temsil edecekse,

Kral'a da "bu dünya" kalıyordu! Bu sonuç, ortaya çıkan yeni toplum biçiminin toplumsal DNA larında kayıt altına alınıyordu..

İşte, Kral'la Kilise'nin, "bu dünyayla" "öbür dünyanın", devletle dinin bu çelişkili birliğidir ki (sistemin bilgi temelindeki bu ikiliktir ki), bütün bir Ortaçağ'ın üzerinde yükseldiği temel budur. Yapı, sisteme ait bilginin objektif gerçeklik haline gelmesi olduğundan, sistem bu temel üzerinde kurulur ve gelişir. Aynen bir çocuğun oluşumuna benzer bu durum. Bu durumda da gene, çocuğun DNA larındaki bilgidir ki, onun daha sonra oluşacak bütün yapısal özelliklerinin de temeli bu olacaktır.

Merkezi Krallığın, kendi içinde özerk bir kurum olan Kiliseyle birlikte doğması, sistemin yapısal bir özelliği olarak, bundan sonraki bütün gelişmelere de damgasını vurur. Önce, Kralla Kilise arasındaki çekişmelerden yararlanarak feodal beyler de kendi özerkliklerini kabul ettirirler. Yerine göre, Krala karşı Kiliseyle, Kiliseye karşı da Kralla işbirliği yaparak bir denge politikası oluşturup kendi tüzel kişiliklerini kabul ettirirler (bu bilgi toplumsal DNA larla kayıt altına alınır). Daha sonra, Kentlerin kurulmasından sonra, onlar da (Kentler de) aynı yolu izleyecekler ve onlar da kendi tüzel kişiliklerine bu yolla kavuşacaklardır. Avrupada "sivil toplum" geleneğini yaratan tarihsel-yapısal özellik budur.²⁰

Osmanlı'nın İslamiyetle ilişkisi ise bambaşkadır. Bunu Şerif Mardin'den dinleyelim: "İslam ümmeti, İslam'ın başlangıç devirlerinde Peygamberin etrafında toplanan bir Müminler Cemaati olarak teşekkül etti. Bu Cemaat, Hıristiyan inançlarının etrafında odaklanan cemaatlerin aksine, siyaseti "ikincil" bir faaliyet alanı olarak değerlendirip, siyaset alanına sırt çevirmemiştir. Aksine, cemaatin günlük kaygılarında politika önemli bir yer tutuyordu".²¹

Neden Hıristiyanlık "siyaseti" ikincil bir sorun olarak görüyordu? Hıristiyanlığın Roma işgali altındaki topraklarda doğduğunu unutmamalıyım. Bu koşullar altında, direkt siyaset yapılamazdı. "Bütün insanların Tanrı önünde kardeş olduklarını" söylemek ve bunun için mücadele etmek yeterliydi. Yani "siyasetin" görevini din üstlenmişti. Ne demektir "bütün insanların kardeşliği"? Bu işin ucu Roma işgaline-egemenliğine dokunmuyor muydu! "Siyaset" in ta kendisiydi bu aslında! Ama Hristiyanlık açıktan bir siyasi ideoloji olarak sahneye çıkmadı, sadece "din" dendi adına ve din'le siyaset de böylece ayrılmış oldu! İşte, Hıristiyanlık tarihinde, "din" in "siyasetten"-devletten ayrı olarak yer alışının altında da bu yatar!

Roma-Kilise etkileşmesinde de aynı oluşum söz konusudur. Kilise hep, var olan bir güç merkeziyle, devletle birlikte, ama ondan ayrı olarak var olmak durumunda kalmıştır. İslamiyet'in gelişme çizgisi ise apayrıdır..

²⁰ Şerif Mardin'in „ikinci yapılar“ adını verdiği otonom sivil toplum örgütlenmelerinin üzerinde yükseldiği temel budur.

²¹ Şerif Mardin. (1999). "Din ve İdeoloji." İletişim Yayınları, İstanbul

İşte, Osmanlı İslam ilişkisi-etkileşmesiyle, Cermen-Hristiyanlık-Roma ilişkisi-etkileşmesi arasındaki bu türden farklılıklardır ki, ortaya çıkan sonuçların farklı olmasına da bunlar neden olmuştur.

“Osmanlı resmi ideolojisinin esasını inanç oluşturur²². Osmanlı İmparatorluğu, altı yüz yıllık uzun tarihinin hemen hemen her alan ve safhasının sergilediği gibi, bir inanç devletidir. Bu yüzden Osmanlı İmparatorluğu’nda devlet de en az din (İslam) kadar inanç konusudur, dolayısıyla da kutsaldır. Bu, kanaatimizce, Osmanlı İmparatorluğu’nda devletle dinin (Abbasiler dahil, tarihte hiçbir İslam devletinde olmadığı kadar) birbiri içine geçmesinden, başka bir ifadeyle “devletle dinin özdeşleşmesinden” ileri gelmektedir. Şematik olarak ifade etmek gerekirse şunu söylemek mümkündür: Osmanlı Devleti’nde devlet ve din (Batı’da Kral ve Kilise örneğinde olduğu gibi MA) yan yana iki ayrı daire değildir; din dairesi devlet dairesinin bütünüyle içindedir, iki daire çakışır. Yani bu özdeşlikte devlet, dini içine alan, kuşatan büyük dairedir. Başka bir ifadeyle, Osmanlı resmi ideolojisi demek, devlet ve dinin, yahut siyaset ve İslam’ın ayrılmaz bir biçimde birbiri içine girdiği bir zihniyet demektir. İşte, Osmanlı Devleti’nin ideolojisi de temelini bu özdeşlikte bulur. O halde bu özdeşliği, Osmanlı Devleti’nde “herşey devlet içindir; din de devlet içindir” şeklinde formüle etmek mümkündür. Bu demektir ki, Osmanlı resmi ideolojisini kavrayabilmek, bir bakıma, bu ideolojiyi oluşturan din-devlet özdeşliğinin bu iki unsurunun tahlili ve köklerinin teşhisiyle geniş ölçüde bağlantılıdır”..

Şüphesiz, Osmanlı resmi ideolojisinin temelindeki bu Devlet-Din özdeşliğinin ilk unsuru olan Devlet kavramının Osmanlı’da kazandığı biçim ve muhteva (merkeziyetçi yapı) geniş ölçüde onun varisi olduğu-içinden çıkıp geldiği- eski siyasi geleneklerle de sıkı sıkıya bağlantılıdır, hatta, onların zaman içinde oluşan bir sentezidir.²³ Ama burada işin ayrıntılarına daha fazla girmeyeceğiz. Şu an bizi ilgilendiren asıl konu sonuçlardır! Yukarıda özet olarak ele almaya çalıştığımız bütün o tarihsel gelişme farklılıkları sonunda ortaya çıkan toplumsal değişim süreçlerinin farklı diyalektikleridir. Daha başka bir deyişle, Batı toplumlarıyla Osmanlı-Türkiye toplumu arasında, toplumsal değişim sürecinin hareket ettirici unsuru olarak sivil toplumun oluşumu, ortaya çıkışı ve faaliyet alanı-biçimi arasındaki farklılıklardır.

SİVİL TOPLUMUN OLUŞUMU VE GELİŞME DİYALEKTİĞİ NEREDE VE NASIL BATI’DAN AYRILIYOR..

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, Batı toplumlarının tarihsel gelişme süreci içinde, hem feodal toplumun oluşmasında, hem de daha sonra, feodalizmden kapitalizme geçiş aşamasında sistemin (ve de sürecin geliştiği zeminin) ademi merkeziyetçi yapısından dolayı (gücün bölünmüşlüğünden dolayı) bir durumdan bir başka duruma geçiş sürecinde (daha başka bir deyişle, „eskinin“ içinde „yeninin“ oluşumu sürecinde) „yeniyi,,

²² <http://www.aktolga.de/m50.pdf> A.Yaşar Ocak, „Zındıklar ve Mülhidler“, Tarih Vakfı Yurt Yay. 1998, İstanbul. S.72

²³ Bu konuda daha geniş açıklamalar için bak: <http://www.aktolga.de/m50.pdf>

temsil eden güçler (ki, bunlara „sivil toplum“ güçleri diyoruz) daima mevcut yapının içinde kendilerine otonom bir yer bularak, burayı tıpkı bir ana rahmi gibi kullanıp, buradan etrafa dal budak salarak gelişme olanağı bulmuşlardır²⁴. Alın o adlarına daha sonra „soylular“ denilen ilk kurucu yol arkadaşlarını. Bunlar daha sonra nasıl özel mülk sahibi otonom feodaller haline gelebilmişlerdir? Bunlar da devrimci sivil toplum önderleri değil midirler o dönemde? Daha sonra, kapitalizme geçiş dönemindeki o „Kent toplumunun“ oluşumunu ele alalım. Kapitalizmin fideliği, burjuvazinin başı çektiği „sivil toplumun“ ana rahmi değil midir buralar da..

Peki hani nerede Osmanlı’da sistemin içinde oluşan bu türden otonom yapılar? „Yok“ mu diyorsunuz, neden yok peki? Ya da, eğer varsa nasıl var; nedir Osmanlı’dan günümüze evrilen süreç içinde dönüşümü sağlayan sivil toplumun anlamı?

Bu konu aslında „OSMANLI’DA KAPİTALİZM NEDEN GELİŞEMEDİ, BATI’DA BİR SİVİL TOPLUM OLUŞTU DA BİZDE NEDEN OLUŞAMADI?.TARİHİMİZİN DERİNLİKLERİNDE, DEVLETE KARŞI DİRENİŞLER SÜRECİNDE KÖKLERİMİZİ ARIYORUZ”²⁵..adlı çalışmanın 4.Bölümünde daha ayrıntılı olarak ele alınacak, ama isterseniz şimdiden esasa ilişkin bazı noktaların altını çizmeye çalışalım:

Daha Osmanlı Devleti bile kurulmamış..Anadolu Selçuklu Devleti ayakta kalmaya çalışıyor..”Babailer İsyanı” denilen bir isyan dalgası kasıp kavuruyor ortalığı..Kimdir bu isyancılar? Ya da, daha sonra ortaya çıkan Şeyh Bedreddin İsyanını ele alalım. Kimdir bu isyancılar? Ya Alevi isyancıları? O Şah Kullarını falan inceleyin o zaman..Kimdir bu insanlar, neden isyan ediyorlar, dertleri nedir bunların?..

Bunlar, bu isyanlar, sadece ilkel komünal topluma dönmeyi özleyen tarihsel olarak “gerici” hareketler midir? İşin bu yanı da var tabi, ama biz hep madalyonun bu yanı üzerinde durduk şimdiye kadar. Çünkü o “solcu” teorilerimize, tarih-devrim anlayışımıza uyan açıklama bu idi!..Kendimize tarihsel olarak bir çıkış noktası arama sürecinde, “hah işte bulduk” diyerekten bu türden yorumlara sarılarak tarihi de kendimize benzetmeye çalışıyorduk! Sonuç ortada!.

Bu konularda okuduğunuz bütün o “solcu” yayınları falan unutun bir kere!..”Ama sen tarihçi değilsin ki, sanin yazdıklarına nasıl güvenelim” mi diyorsunuz bana, Ahmet Yaşar Ocak’ı okuyun o zaman!..Bu konuda en büyük otorite o bence!..

Osmanlı’da Devlete karşı ortaya çıkan bütün o isyanların hepsinin de ortak bir yanı vardır. Bunlar, aslında, merkezi yapıya karşı çıkararak ademi merkezietçi bir arayış içinde olan Osmanlı’ya özgü sivil toplum hareketlerinden başka birşey değildir. Ne yapacaktı ki insanlar, Batı’da olduğu gibi sistemin içinde otonom sivil toplum örgütlenmeleri olanağı vardı da onlar mı bunu reddetmişlerdi? Bir kere, bütün bu isyanlar, öyle sadece ilkel komünal topluma geri dönüşü savunan- hedef alan, sınıflılığa karşı bir reaksiyon niteliği taşıyan “idealist” hareketler falan değildi!. Tamam, bu idealler, yani eşitlik-sınıfsızlık ideali hepsinin de ortak dünya görüşü olan halk İslamı’nda, Tasavvufta ifadesini buluyordu, bu doğru. Ve bu açıdan bakınca da bunlar sanki sadece, sınıflı topluma karşı eskiye özlemi ifade eden dönemin “solcularıymış” falan gibi görünüyorlardı!. Ama aslında buradaki sınıfsızlık anlayışı, yani onların özlem duydukları şey, geriye-eskiye dönüş isteğinden kaynaklanmıyordu, artık eskilerde kalan bir toplum biçimine karşı duyulan özlemi ifade etmiyordu; bunların hepsi

²⁴ Tekrar altını çiziyorum, bu nokta anlaşılmadan daha ileri gitmek mümkün değildir!. Bu nedenle, eğer bu konuda hala soru işaretleri varsa kafanızda önce mutlaka <http://www.aktolga.de/m48.pdf>’e dönerek yazıya buradan devam etmenizi öneririm!..

²⁵ <http://www.aktolga.de/m50.pdf>

gerçekçi, yaşam kavgasının içindeki insanlardı. Bu insanların aradığı-özlem duyduğu şey o ilk kuruluş döneminin ademi merkezietçi toplumunun eşitlikçi ruhuydu.. O “Dirlikçileri” düşünün bir an..kimdi bunlar? Bunların çoğu Orta Asya’dan gelen eski aşiret şefleri (Şamanist dönemin Kamları) babalar, dedeler dervişler değiller miydi? Aynen Cermen Kralın yol arkadaşları gibi!..Peki nasıl olmuştu da o Cermen “dervişleri” daha sonra “feodal soylular” haline gelirlerken (unutmayın, o “soylular” denilenler dönemin devrimcileri oluyordu!) bizdeki Dervişler birer kişiliksiz Devlet memuru haline sokulmuşlardı? Siz bir de buna, daha sonra adım adım bu insanları saf dışı bırakarak onların yerine kapıkullarının doldurulduğunu, bütün o Dirliklerin artık kapıkullarına verilmeye başlandığını da ilave edin; isyan etmeyipte ne yapacaktı bu insanlar!.

Alın Şeyh Bedreddin olayını. Şeyh Bedreddin İsyanı da öyle değil mi, o da gene dönemin, ademi merkezietçiliği savunan bir sivil toplum hareketi değil midir? Unutmayın ki, Balkanlarda toprakları ellerinden alınan feodallerle birlikte, Dirlikleri ellerinden alınan Sipahiler de vardır bu hareketin içinde. Nitekim de daha sonra, Osmanlı bunlara topraklarını geri vereceğini falan söyleyerek hareketi kırmayı başarmıştır..Tamam, o ademi merkezietçi toplum özlemi, kendilerini bunun içinde daha özgür hisseden geniş kitlelerin de talebidir ve bütün bu isyanların fikri yanını oluşturan tasavvuf adı altında halk İslamıdır; Devletin İslamına karşı halkın heterodoks İslamıdır, bu doğru..Bu yüzden de, bütün o isyanlar, özünde, antika bir Devlet sınıfının elinde merkezietçi zorba bir güç haline dönüşen Devlete karşı ademi merkezietçi bir zemini savunan insanların-yani, içinde sivil toplum potansiyelini barındıran güçlerin hareketiydi..

Ama dikkat edin, bütün bu hareketler hiçbir zaman sivil toplum hareketleri olarak ele alınmazlar bizde, neden? Çünkü, “sivil toplum” deyince pozitivist Jöntürk aydınının aklına hemen Batı’daki örnekler gelir de ondan!. Bizde esas olan Devlettir, “Devleti kurtarmaktır” ya, bunların “sivil toplum” anlayışı da, toplum mühendisliğine soyunarak Devleti restore etmeye dayanır!.Bunların gözünde Devlete karşı o isyanlar falan da ya o dönemin “solcularının”(!), ya da “gericilerin”, “Devlet düşmanlarının” işidir..

Bütün bir Osmanlı tarihi de dahil olmak üzere, varolan merkezietçi yapı içinde otonom bir güç olarak kendini ifade etme olanağı bulamayan sivil toplum, bizde, daima, Devlete karşı direnişler süreci içinde kendini ifade etme olanağı bulmuştur...

Bu o kadar önemli bir sonuçtur ki, tek başına bu sonuç bile bütün bir Osmanlı-Türkiye tarihinin yeniden yazılmasını gerektirir!..

Bu demektir ki, bizde-hem Osmanlı, hem de Türkiye Cumhuriyeti tarihinde-Devlete karşı direnişler kendi içinde daima iki damarı- dinamiği birlikte taşımıştır. Bunlardan birincisi, mevcut sistemin kendi içindeki muhalefet dinamiği iken, diğeri de, her dönemin kendine özgü değıştirici-dönüştürücü sivil toplum damarı-dinamiğidir. Tıpkı o anneyle onun karnındaki çocuğu gibidir bunlar. Dışardan baktığın zaman daima bunlardan sadece birini görürsün ortada. O pederşahi yapı içinde, bir yanda “Devlet baba” vardır hep, diğeri yanda ise, gene aynı yapının bir unsuru olarak acı çeken ve direnen “anne” rolündeki-Osmanlı’da “Reaya”, Cumhuriyet döneminde “halk”!..Sistemin içinde otonom bir unsur (“ikinci yapı”) olarak varolma hakkı bulunmayan sivil toplum nerede peki?..”Ondan bizde yoktur” der geçeriz hep, öyle değil mi!! İşte işin can alıcı noktası burası! Peki kardeşim “yok” da, o “Serbest Fırka” kurulur kurulmaz iki üç ay içinde onu sistemin merkezi örgütü olan CHP’den daha

kitlesel hale getiren kimdir, nedir söyler misiniz bana? “Sivil toplum yok” mu diyorsunuz!! Peki kardeşim, 1950’de bir anda DP’yi iktidara getiriveren o güç neyin nesidir o zaman?? E onlar CHP’nin içinden çıkmıştır deniyor, ya peki nereden çıkacaktı!! Bugün, “Erdoğan” deyince dizlerinin bağı çözülen o insanları harekete geçiren dinamik nedir peki? Niye bu insanlar “Erdoğan” diyor da başka birşey demiyorlar!. Bakın şimdi de onu “Devlet başkanı” gibi Cumhurbaşkanı yapacaklar! Kimdir bu insanlar, bu insanları harekete geçiren dinamikler nelerdir peki? “Plebisiter diktatörlükmüş”!! Senelerce, “gerçek demokrasi proletarya diktatörlüğü”dür diye fetvalar vereceksin, ondan sonra da, insanlar harekete geçerek kendi oylarıyla bir iktidarı başa geçirince bunun adı “plebisiter diktatörlük” olacak! İşte size iki yüz yıldır kendilerini “devrimci” olarak tanıtan, Devleti “batılılaştırıp” dönüştürerek kurtarmaya çalışan, bu amaçla kendi kurdukları örgütleri de “sivil toplum örgütü” olarak yutturma uğraşı içinde olan o devşirme Jöntürk neslinin dramı!!..Bugün bile hala “sivil toplum örgütü” olarak ortalıkta dolaşan bütün o Devletçi (sivil toplum karşıtı) “sivil toplum örgütlerinin” gerçekliği!..

Ben diyorum ki, bugünün siyaseti içinde gerçek anlamda sivil toplum örgütü bütün o politikleşmiş haliyle AK Parti’dir!

Peki, hepsi bu kadar mı? Eğer bu kadarla bitseydi iş, o zaman işimizin daha kolay olması gerekirdi; çünkü bu durumda hepimiz AK Partili olurduk ve iş biterdi!!.

Az önce dedik ki, bizde-hem Osmanlıda, hem de Türkiye Cumhuriyeti tarihinde-Devlete karşı direnişler kendi içinde daima iki damarı- dinamiği birlikte taşır. Bunlardan birincisi, mevcut sistemin kendi içindeki muhalefet dinamiği iken, diğeri de, her dönemin kendine özgü değiştirici-dönüştürücü sivil toplum damarı-dinamiğidir. Öyle ki, bunlar, -yani bu iki dinamik- tıpkı anneyle onun karnındaki çocuğu gibidirler..

Alın işte size AK Parti ve Erdoğan gerçeği!.

Bizde, merkezietçi eski yapı içinde hiçbir zaman kendi başına otonom bir güç olarak gelişme, örgütlenme olanağı bulamayan sivil toplumun, daima, eskinin içinde-onun ana rahminde-eskinin kendi içindeki muhalefet güçleriyle birlikte potansiyel bir güç olarak doğup gelişebildiğini söylemiştik. Bu nedenle, eskinin içinden yeninin doğarak ortaya çıkması olayı bizde öyle hemen bir hamlede sonuçlanamaz! Sistemin niteliksel anlamda yeniden doğuşu olayını ancak iki aşamada gerçekleştirecek bir süreç olarak ele almak gerekecektir. Birinci aşamada, birbirlerine kenetlenmiş durumda olan bu iki dinamiğin bir arada iktidara gelmeleri işin doğası gereğidir. Çünkü, eskinin içindeki -aslında ona ait olan- muhalif güçlerle, yeniyi temsil eden sivil toplum güçleri daha önce birbirlerinden ayrılmış durumda olmadıklarından, bunlar ancak birarada iktidara gelebilirlerdi..Bunun başka yolu yoktu. Yeniyile eski arasındaki hesaplaşma-ve ayrışma ancak sürecin ikinci aşamasında gündeme gelecektir..

Birinci aşamada sürecin her iki kanadı açısından da önemli olan sistemin egemen elitinin iktidardan uzaklaştırılabilmesidir. Koalisyon ortaklarından birinin- eski sistemin içindeki muhalefeti temsil edenlerin- sorunu burada biter aslında. Çünkü onların sorunu özünde bir reaksiyondur; varolan elitin elinden gücü alarak bunu kendi konumlarına göre yeniden kullanılabilir hale getirebilmektir. Yeni temsil eden sivil toplum güçleri ise, bununla yetinemezler; onlar, kendi varoluş gerekçelerinden kaynaklanan bir itici güçle niteliksel olarak bir değişimin, bir yeniden yapılanmanın peşinde koşmaya devam edeceklerdir. İşte tam bu noktada eskiyle yeni arasındaki nihai hesaplaşma olarak devrimin ikinci aşaması devreye girer..

Alın şimdi bir AK Parti olayını. Homojen bir hareket miydi-hala da öyle, homojen bir hareket midir- AK Parti? Bir yanıyla, Osmanlı'dan bu yana, aşağıdan yukarıya doğru gelişen yeni toplumu- kapitalist toplumu- temsil eden, taşıyan bir sivil toplum hareketidir o; ama bir başka yanıyla da, eskinin içinden beraber çıkıp geldikleri eskiye ait muhalif unsurlardan oluşmaktadır. Daha şurda yakın zamana kadar beraber geldikleri o "paralel devlet" olayı nedir ki? Ama sadece bu mu? Nedir o "ecdadımız" edebiyatı, eskiye olan özlem, eskinin o şanlı-"muhteşem" günlerine düzülen methiyeler? Yavuz Sultan Selim'in, Kanuni'nin mirascısı olma söylemleri! O "danışmanların" söylemlerinde ifadesini bulan, 21.yy'ın küreselleşme koşullarında 20.yy paradigmasına sarılarak eskiden beri varolan Devlete sahip çıkıp onu reforme etme çabaları!.Bırakın o "paralel yapıyı", o "danışmanları" bir yana, bizzat Erdoğan'ın zihinsel dünyasını bile işgal eden bir diyalektiktir bu!. Onun zihinsel yapısı bile kendi içinde aynı çelişkiyi barındırıyor; bir yanıyla eskiye olan özlem, yeniyi, eskiye eklemleyerek, onu yücelterek yaratabileceğini sanma anlayışı, ama hemen bunun yanı sıra da, yaşanan hayatın-21.yy koşullarının- dayattığı, eskinin diyalektik anlamda inkârı olarak yeniyi inşa etme zorunluluğu!.Müthiş bir şey!.

Bakın, bu toplumun, bu tarihin ürünü olan insanlar olarak bilmemiz gereken- aslında hiç unutmamamız gereken- bazı şeyler var bizim. Bunları şöyle ifade etmeye çalışalım:

BİZ KİMİZ?

Evet, tekrar altını çizelim, kimiz biz, neden Batı toplumlarından, onların tarihsel gelişme süreçlerinden farklıdır bizim yaşam çizgimiz?

Bizim sınıflı topluma-medeniyete geçişimiz konar-göçer geleneklerimizin, yani tarihsel olarak oluşmuş toplumsal DNA'larımızın (kültürel bilgilerin-yaşam bilgilerinin) Batı toplumlarında olduğu gibi (Cermenler'de olduğu gibi) toprağa yerleşerek tarımsal üretime başladıktan sonra, üretim süreci içinde, yeni üretim ilişkilerine uygun olarak değişmesiyle olmaz; fetihçilik ruh haliyle içine girilen yeni yaşam koşullarının zorlamasıyla, eskilerinin -mevcut yaşam bilgilerinin- üzerine bazı yeni bilgilerin ilave edilmesiyle (mevcut niteliksel halin içinde kalarak-öğrenmekle) gerçekleşir. Çevreye-yeni koşullara uyuma bağlı olarak, bazı toplumsal genler²⁶ pasif hale getirilirken, bazıları da, ortaya çıkan yeni durumları da -bilgileri de- kodlayacak şekilde kendi aralarında yeni birliktelikler oluşturarak gelişirler. Yani, tarihe barbarlığın yukarı aşamasından girmiş yerleşik toplumlar gibi, yeni bir üretim süreci içinde yeni üretim ilişkileri yaratan, yeni yaşam tarzını bu ilişkiler içinde üretilen bilgilere göre gerçekleştiren bir toplum değiliz biz. Bu yüzden de bugünün içinde geçmişin nasıl yaşadığına-varolduğuna ilişkin çok özel bir örnek teşkil ederiz. Bizde hala binlerce yıl öncesine ait bazı toplumsal genler (yaşam bilgilerini ihtiva eden nöronal programlar) farklı biçimler altında aktif halde olduklarından, bugünün yaşamını üretirken, farkında

²⁶ "Toplumsal genler" dediğimiz şey, belirli yaşam bilgilerinden oluşan kültürel nöronal programlardır. Bunlar toplumsal üretim ilişkilerinden kaynaklanırlar.

olmadan, bunu geçmişten kalan mirasa uygun olarak yerine getiririz. Bu genler çok değişik biçimlerde güncelleşmiş, “modernleşmiş” bilgileri üretiyor görünseler de, görünüşün biraz altına inince hemen “bizi bize benzeten” özelliklerimizi görürüz!

Kentten çıkma Batı toplumlarında birey ve toplum önce gelir, devlet sonra. Devlet, bu zemin üzerinde oluşur; elementlerini bireylerin oluşturduğu sistemin merkezi varoluş instanzıdır devlet. Birey ise, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olarak, kendisi için üretim yaptığı için bireydir. Sosyal sınıfların ortaya çıktığı temel de budur zaten. Toplum, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olanlar ve olmayanlar olarak ikiye bölündüğü zaman, sınıflı toplum da oluşmuş olur. Devlet de, bu yeni durumu, dengesizlik üzerine kurulu bu yeni “dengeyi” muhafaza etmenin aracıdır. Bu yüzden, mülk sahibi sınıflar lehine oluşan “dengeyi” koruyan kamu gücü olduğu içindir ki, onun “egemen sınıfın baskı aracı olduğu” söylenir.

Osmanlı Devleti'nin ve toplumunun oluşumu ve yapısı ise bambaşkadır. Kuruluştan önceki dönemi düşünelim: Konar-göçebe, çoban bir aşiret bu. Evet, bir çoban da kendisi için üretim yapmaya başlamıştır, ama o henüz daha batılı anlamda bir birey değildir. Kendi varlığını birey olarak oluşturamaz. İçinde bulunduğu toplumla-aşiretle birlikte vardır o daha. “Ben” yoktur. “Ben”, toplumdur, aşirettir henüz.

Sonra, içinde Batı'daki anlamda bireylerin oluşmadığı bu aşiret toplumu fütuhata giriyor, ve “Devlet” haline geliyor. Bu durumda, yeni oluşan toplum ve Devlet, Batı'daki gibi, elementlerini bireylerin oluşturduğu bir sistem değildir. Sistemin mantığına -ruhuna- göre halâ birey yoktur ortada, çünkü özel mülkiyet yoktur (“Reaya Allah'ın Sultana bahşettiği bir nimettir”!). “Mülk Allah'ındır”. Allah adına mülke tasarruf yetkisi ise Devletin başına aittir. Osmanlı sisteminin elementleri, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olarak, kendisi için üretim yapan “birey”ler değildir. Osmanlı'da, Allah adına da olsa, mülk sahibi olan tek “kişi” merkezi temsil eden Sultan'dır. Tek “birey”, kendisi için, kendiliğinden varolan tek kişi o dur.²⁷ Diğer insanlar, birey-vatandaş olmayıp, kendi varlıklarını toplumu temsil eden bu Devlet'le birlikte oluşturabilen, Devlet ve toplum varolduğu için, onunla birlikte varolan “reaya-sürükul” insanlardır. Bu nedenle Osmanlı insanı için yaşamı devam ettirme mücadelesinin anlamı devletin yaşamını-varlığını devam ettirebilmesidir. “Devlet varsa ben de varım”ın anlamı budur!

Böyle bir toplumda, neden Batı'da olduğu gibi sistemin içinde otonom sivil toplum yapılarının oluşamayacağını da görmüş bulunuyoruz. Sivil toplumun ancak varolan sistemin kendi içindeki muhalefete EKLEMLENEREK, onunla birlikte gelişip güçlenebileceğini, daha sonra da ancak onunla birlikte iktidara gelebileceğini de gördük. Ama, sistemin birbirine eklenmiş bu düal işleyiş mekanizmasını kavrayabilmek için bu tabloya bir noktanın daha ilave edilmesi gerekmektedir.

“MESİYANİK” LİDER KÜLTÜ VE SİVİL TOPLUMUN GELİŞİMİ..

Açın bakın, tarihimiz boyunca Devlete karşı direnişlerin nasıl oluştuğuna ve geliştiğine bakın; eğer vaktiniz yoksa da, şu an yaşadığımız olaylara, sürece, etrafınıza bir bakın, sonra da biraz

²⁷ Ama onun, yani Sultan'ın „birey „olarak „varlığı“da, Batı'daki gibi, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip „özgür“ bir birey olmasından kaynaklanmaz. O, Allah'a ait olan mülkün, onu temsilen sahibidir. Yani gene Batı'daki anlamda „özgür bir birey“ yoktur ortada! Muhteşem Yüzyıl'daki o Süleyman'ın haline baksanıza, adam bütün mülkün-insanların “sahibi”, ama sanki açık bir hapisanede müebbet hapse mahkum gibi yalnız..

düşünün tabi, nedir bütün bunların anlamı diye! Babai İsyanlarından Şeyh Bedreddin olayına, Şah Kulu'ndan Erdoğan'a kadar bizde sisteme karşı bütün muhalefet hareketleri daima kendine MESİYANİK bir lider yaratarak onun açtığı bayrağın altında gelişmişlerdir²⁸. NEDEN Mİ diyorsunuz? Çok açık aslında: Kendisini Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesi, Tanrı adına bütün mülkün-„kul“ adı verilen insanlar da dahil-„sahibi“ olarak gören katı merkezîyetçi bir sisteme karşı ancak gene Tanrısal bir güce dayanarak mücadele edilebilirdi. İşte, bu nedenledir ki, bizde Devlete karşı yürütülen bütün mücadelelerin hepsi de, daima, Tanrı tarafından gönderilen bir MESİH'in açtığı bayrağın altında gelişirler.. Bunun başka yolu yoktur!. Liderin egosuyla falan da alakası yoktur bunun!. Çünkü o lider istemese dahi birlikte hareket ettiği insanlar bir süre sonra onu-onun da iradesinin dışında-bir MESİH olarak algılamaya başlayacaklardır. Bu, onların varolan sistemin kutsallığına olan inançlarından kaynaklanan bir olaydır. Çünkü, kutsal-Tanrısal olarak varolan birşey, gene ancak Tanrı'nın emriyle, onun tarafından gönderilen bir „kurtarıcının“ etrafında toplanarak değiştirilebilirdi.. Sistemin kendi içindeki muhalefetin nabızı böyle attığı için, sistemin içinde onunla etle tırnak usulü birlikte gelişmeye çalışan sivil toplum potansiyeli de bu kültürün etkisi altında büyür ve gelişir..Çünkü, bir noktaya kadar bu onlar için de bir avantaj gibidir aslında!..Kendisini „değiştirilmesi mümkün olmayan Tanrısal bir güç“ olarak gören bir sistemi, gene Tanrısal bir araçla değiştirmek fırsatına kim hayır diyebilirdi!..

OYUMU NEDEN ERDOĞAN'A VERECEĞİM?..

Bazıları Türkiye'de şu son on yılda olup bitenleri, ülkenin adeta bir kış uykusundan uyanarak yeniden şaha kalkışı olayını, bütün bunların hepsini metafizik hale getirilen bir „lider“ anlayışıyla açıklamaya çalışıyorlar..Hatta işi abartarak, daha ileriye gidebilmek için AK parti'ye bir ideoloji ve Erdoğan'a da mesihane bir kimlik, ya da, tek adam-“Führer” rolü biçmeye kalkışanlar bile var aralarında!²⁹ Bunlar, AK Parti iktidarları altında yapılan işlerin nasıl yapıldığını, Türkiye'nin son yıllarda bu noktaya kadar nasıl geldiğini bir türlü anlayamıyorlar; sanıyorlar ki, nasıl ki eskiden bir Almanya yeri göğü inleterek, mevcut dengeleri altüst ederek çıkıp gelmişse ortaya,

²⁸ “Tamam ama, şimdi artık kapitalist bir toplumda yaşıyoruz mesihler çağı geride kaldı” diye düşünebilirsiniz! Ancak şunu unutmayın ki, eskinin içinden çıkıp gelen yeninin genetik kodları daima eskiden miras alınan kromozomların üzerine döşenir!.Yani insanlar, daima, geçmiş kuşakların miras bıraktıkları zemin üzerine yeniyi inşa edebilirler;üstelik, bu işi yaparken de, yeniye ait bilinç daima geriden gelir. Evet, şimdi artık Türkiye'de egemen üretim ilişkileri kapitalist üretim ilişkileridir, ama üst yapı-hele hele Devlet yapısı-henüz daha buna uygun hale getirilememiştir. Yeni Türkiye, ancak yeni bir bilgi temeliyle- yeni bir anayasayla birlikte objektif gerçeklik haline gelecektir..

²⁹ Çok ilginç! “Liberaller” ve “solcular”la, kendilerini AK Parti'nin jakobenleri olarak sunan bazı “danışmanlar” korosunun başı çektiği kesim arasında tersinden nasıl da bir uyum var!.. “Liberaller” ve “solcular” AK Parti'yi ve Erdoğan'ı “Osmanlı'yı diriltmeye çalışan, “Führer” rolünü oynayan faşist bir lider” olarak değerlendirirken, ötekiler de, farklı bir terminolojiyle tersinden -ama, “doğrusu da budur” diyerekten- işi aynı noktaya vardiıyorlar aslında!. Ve elbirliğiyle kurulan bir denge içinde hepsi de görevlerini yerine getiriyorlar!..

bugün de aynı şekilde o rolü Türkiye oynamaktadır! Bunlara göre, “küllerinden yeniden doğan modern bir Osmanlı Devleti’dir” gelip duran!. Nasıl ki, bir Weimar Cumhuriyeti’nin enkazı yükselen bir Almanya’yı yaratmışsa, benzer bir şekilde, “Osmanlı’nın uğradığı haksızlıklar da bugünkü Türkiye’nin yükselişine zemin hazırlamaktadır”!!.

21.yüzyıl’ın göbeğinde, ideolojilerin can çekiştiği bir aşamada yeni tipten bir “İslamcı-Osmanlılık” yaratarak Türkiye’ye bu deli gömleğini giydirmeye çalışanların aklına şaşarım ben!.

Peki gerek var mı bütün bunlara; daha doğrusu, bu türden metafizik açıklamalara gerek var mı? Bu türden çıkışların, farklı çıkarların peşinden koşan bütün o statüko güçlerini birleştirdiği, bunları hep birden üstümüze saldırttığı görülmüyor mu? Bunun da ötesinde, bu türden bir jakobenliğin maddi temelleri var mı -başarı şansı var mı-bugün; 21.yüzyıl’ın göbeğinde, içinde birey olarak kendi varlığının yok olduğu “kefen” yerine geçen bir ideoloji yaratarak -bu türden bir deli gömleğini giyerek- ilerlemeye, mevzi kapmaya çalışmaya imkan ve de gerek var mı?

Bir kere daha altını çizelim: “21.yüzyıl dinamikleri”-“Türkiye’nin elindeki yumuşak güç” silahı falan deyip duruyoruz hep, nedir bütün bunların anlamı? Nedir o Türkiye’nin elindeki silah olmayan “yumuşak güç silahı”! Bir malı daha iyi kalitede, daha ucuza imal ederek rekabet edebilmek, ve bu şekilde, daha çok satarak, dünya pazarlarında daha çok yer kapmak değil midir bu işin özü! İşte, “küreselleşme” adı verilen bu yeni dönemin atom bombasından daha güçlü olan “silah olmayan silâhı” budur! Hasbel kader Türkiye’nin de ele geçirerek kullandığı, onun son on yıldır zaferlerden zaferlere koşmasının altındaki mucizevi “yumuşak gücün” özü budur.. Erdoğan’ı “Erdoğan” yapan sırrın içeriği de budur. Onu -yani Erdoğan’ı- kerameti kendinden menkul mesiyani bir şeyh olarak sunmak, ona -ve Türkiye’ye- yapılan en büyük kötülüktür..

Sakın bu noktayı atlamayın: Bu -bu “yumuşak gücü keşfederek onu elinde tutabilmek- o kadar belirleyici bir dinamiktir ki, AK Parti iktidarıyla birlikte Türkiye gemisi, daha ne olup bittiğinin bile farkına varmadan, ister istemez yelkenlerini bu küresel rüzgarlarla şişirmek-doldurmak durumunda kalmıştır! Buna bir de sistemin -eski Türkiye’nin- küreselleşen bir dünyada artık mevcut yapıyla daha fazla yol alamaz hale gelmesi de eklenince, içe kapalı tarih öncesi yapı çatırdamaya başladı. Kabuklar kırılıyor, tıpkı kanatlanmış o kelebek gibi Türkiye uçuşa hazır hale gelmeye başlıyordu. Öyle bir oluşumdu ki bu, bunu 20.yüzyıl paradigması içinde bir yere oturtarak kavramak mümkün değildi; bunun ne Kapitalizmin Gelişmesinin Eşit Oranda Olmaması Kanunuyla ilişkisi vardı, ne de Osmanlı’nın küllerinden yeniden doğuşuyla!. Arkasında hiçbir ulus devlet gücü olmadan ilerliyordu Türkiye!. Bu ilerleyişte ulus devlete, onun silahlı gücüne dayanmak bir yana, tam tersine, o gücü geriletirerek, ondan kaynaklanan vesayet sistemini darmadağın ederek oluyordu olup bitenler. İdeolojiye falan da ihtiyacı yoktu Türkiye’nin. Çünkü zaten, ulus devlet engelleriyle birlikte onun Kemalist ideolojisiydi de yerle bir olan!.

İşte, bu iki yanın (yeni tipten bir Devletçi yanın ve yeni Türkiye’ye ait bir sivil toplum yanının) bileşmesiyle ortaya çıkıyor Erdoğan diyalektiği. Bir yanıyla, İslamcı bir ideolojinin koruyucu kabuklarına sığınarak, onun içinde, “kendini feda etmiş olma” duygusunun sağladığı “yenilmezlik” psikolojisiyle güç toplarken, diğer yanıyla da, hayat yollarında elastiki bir kimlikle eğilip bükülmeyi başararak ilerlemeye çalışıyor. Burada, sürecin hangi tarafının gelişeceğini belirleyecek olan şüphesiz yaşanan hayatın diyalektiği olacaktır.

Bu o kadar ilginç bir olaydır ki, eğer işler 20.yüzyıl paradigması içinde dönseydi böyle bir süreç pekala Türkiye’yi başka bir yola da sokabilirdi! Ama şimdi öyle

olmuyor işte, neden? Çünkü, sen ne yaparsan yap, artık bastığın toprak farklıdır!. 20.yüzyıl artığı süreçlerin oluşturduğu iradenin dışında seni çekip çeviren 21.yüzyıl paradigmasıdır artık!. Yani artık, birileri istese de, Türkiye'yi 20.yüzyıl paradigmasına göre (tıpkı bir zamanların Almanya'sı gibi) "yükselen bir ulus devlet gücü" haline getirmek mümkün değildir!!.. Güçlü bir ordu, güçlü bir devlet, ve bu gücün arkasında dünya pazarlarında kendisine yer tutmaya çalışan -bu anlamda güçlü- bir "büyük Türkiye"! Bu değildir artık 21.yüzyıl'ın yeni Türkiye gerçeği!.. Dünya pazarlarında söz sahibi olabilmenin yolu bu değildir! İşte, "liberallerin" ve "solcuların" ve de bazı AK Partililerin de anlayamadıkları gerçek burada gizli!.

İşte, bugün Türkiye'nin, tabi bu arada AK Parti'nin ve Erdoğan'ın da yürüdükleri yol budur.. Tam anlamıyla bir bıçak sırtı!.. "Kıldan ince kılıçtan keskin" bir sırat köprüsü sanki!.. Bir yanında, 20.yüzyıl paradigmasının -ve ideolojilerin- "aydınlattığı" bir karanlık(!), diğer yanında ise, 21.yüzyıl paradigmasının (yol aldıkça değeri anlaşılan) aydınlık yolu!.. Ben, inanılmaz bir maharetle bu yolda yürümeye çalışan o insanlara güveniyorum!. Güveniyorum, çünkü benim asıl güvendiğim, girilen o yolun kendine özgü yönlendirici dinamikleridir. Öyle ki, bu yola bir kere girdin mi, artık ondan sonra geri dönüşü de yoktur bunun!. Çünkü, atılan her adımla birlikte, doğru yerde durup durmadığını sağlama olanağını da veriyor sana süreç. Üretici güçleri geliştirme yolunda elde edilecek her başarı bir sonraki adımın yolunu da açıyor..

Ayrıca, bütün bunlara ek olarak, Türkiye'nin demokratikleşmesi ve yeni bir Türkiye'nin inşası sürecinin en önemli bir diğer teminatı da "barış süreci"dir. Bu sürecin geliştirilerek Kürt sorununun bir şekilde çözüme kavuşturulması zorunluluğudur. Bu dinamik, 21.yy dinamikleriyle öylesine içiçe geçmiştir ki, Türkiye için adeta bir tür hızlı trenin üzerinde gidebileceği ray gibidir bunlar!..Yani, başka yolu yoktur, varolan bu rayların üzerinden gitmek zorundadır Türkiye!..Cari açık sorunu mu diyorsunuz, daha fazla demokrasi, yeni bir anayasayla birlikte yeniden yapılanma mı diyorsunuz, bütün bu sorunların çözümünün tek bir yolu vardır: Küresel sermayeyi ülkeye çekebilmek ve Kürt sorununu çözmek..Varsın bazıları konuşsun dursunlar; bu gemi şimdiye kadar lafla mı yürüdüde buralara geldi sanıyorsunuz!!..

"Erdoğan Cumhurbaşkanı olursa gücün tek bir elde toplanması Türkiye'yi diktatörlüğe götürürmüş"! Bazıları da böyle düşünüyor! Hiç kimsenin kormkasına gerek yok, ne yapacak Erdoğan, küresel sermayeye gelmeyin mi diyecek! Peki, ülkeye daha fazla sermaye çekebilmek için ne yapmak lazım, daha fazla demokrasi değil mi! Daha fazla demokrasinin yolu ise Kürt sorununu zamanın ruhuna uygun bir şekilde çözülmesinden geçiyor..Hangi "diktatörlükten" bahsediyorsunuz siz!.

Oyumu Erdoğan'a vereceğim tabii ki!.Çünkü, bugün Erdoğan'ın fonksiyonuyla Türkiye'nin içinde bulunduğu gelişme sürecinin dinamikleri bütünleşmiştir adeta!. Eski Türkiye'nin Devletine karşı sistemin içinde gelişen muhalefet damarıyla, yeni Türkiye'nin sivil toplum dinamiği onun şahsında bütünleşmiştir. Tamam, onu eleştiriyoruz da, zaman zaman, etrafına topladığı o "danışmanlar" ordusuna teslim olduğunu, kendisini geçmişin travmalarından bir türlü kurtaramadığını söyleyerek eleştiriyoruz da; ama bütün bunlar şu anın gerçekliği içinde ona verilecek desteğin önüne geçemiyor..Bu nedenle, eleştirel desteğe, ya da, "yetmez ama evet"e devam ediyoruz!..

